

ÜLIÕPILASLEHT

EESTI ÜLIÕPILASKONNA HÄÄLEKANDJA

TOIMETUS:

PEATOIMETAJA: **AUGUST TAMMANN**. TOIMETUSE SEKRET.-R: **JAAN PERT**.
EDGAR TREUFELDT, AUGUST PALM.

SISU:

- O. P.: ÜLIÕPILASKONNA ORGANISEERIMISEST. ARTIKKEL.
W.: NIMEDE MUUTMISEST.
J. P.: KIRJANDUSÕHTU 16. III. 25. TARTU TÛTARLASTE GÛMN. SAALIS.
TEFFI: PÄÄLE LAHKUMIST. NOVELLET.
J. PERT: UENENUD „VANEMUINE“ TARTUS. ARVUSTUSLIK TAGASIVAADE.
L. K.: BALTI RIIKIDE ÜLIÕPILASKONDADE KESKBÛROO ISTANG.
EDUARAD WILDE 60: AASTANE.
AKADEEMILINE KROONIKA.
KESKBÛROO TEATED.
ORGANISATSIOONIDE TEATED.
VARIA.

Nõ 4

23. märtsil

1925

HIND 25 MARKA.

Moe-, pudu- ja pesuäri
VENNAD LEPP

Tartus, Kaubahoov nr. 2 - Telef. 4-81

Alaliselt rikkalik valik:

Triiksärke värvil. ja valgeid, kraesid, mansette, kaelasidemeid, siidi kaelasalle, trakse, kindaid, sukki, sokke, meeste- ja nais-terahva pesu, võimlemistrikoosid, puuvillast ja villast trikoopesu, naister. villast koetud jakke ja veste, meester. veste, sviitreid, laste- ja spordikostüüme, pitse, pesatse, ja kõiksugu moe-, pudu- ja pesukaupasid. — Vihmavarje ja jalutuskeppe.

Villast lõnga rohkeis värvides. ** Käsitööniite D. M. C.

Meeste- naisterahva ja laste kalosse.

Igasugune korralik auruga riiete voltimine.

Hinnad võistluseta.

Müük suurel ja väikesel arvul.

Kondiitriäri-kohvik
E. Wattmann

Lossi tän. № 1, telef. 772.

Igapäev kontseri-trio k. 5-7.

Mugavad ruumid. :: Maitsevad ained.
Korralik teenimine.

Roman Gutmann

Kompveki- ja shokolaaditööstus.

Vallikraavi tän. nr. 8. :: Kõnetraat 500.

Asut. 1905. a.

Parem restoraan Tartus

„Automat“

Suurturg nr. 13, II-sel korral.

Telef. 63.

Kõige maitsevamad
toidud üliõpilastele

valmistatakse

Küütri tän. nr. 8.

Söögisaal on avatud
hom. kella 8 kuni õhtu kella 10-ni.

ÜLIÕPILASLEHT

EESTI ÜLIÕPILASKONNA HÄALEKANDJA

Üliõpilaskonna organiseerimisest.

Mitmel korral on „Üliõpilaslehe“ veergudel puudutatud üliõpilaskonna organiseerimisküsimust. Kõik autorid tulevad siinjuures otsusele, et meie üliõpilased liiga loult organiseeritud, kuna teatavasti enamus, umbes $\frac{2}{3}$ tervest üliõpilasperest väljaspool organisatsioone seisavad.

Samuti on sellepeale tähelepann juhitud, kui tähtis on üliõpilase seisukohalt akadeemiasoleku ajal lähemalt osa võtta üliõpilaselust, olles teatavas intiiim organisatsioonis, mis võimaldab omandada kindlat ilmavaadet ja oskust esineda väärilise akadeemilise kodanikuna.

Ülal mainitud seisukohalt välja minnes ei ole siis tähtsusetu puudutada veel kord vana, kuid siiski aktuaalset küsimust üliõpilaskonna organiseerimissihtjoonte, liigi ja ulatuse kohta.

Samuti katsuda vastust leida küsimusele, kas tulevikus tõuseb organiseeritute arv ja kas oleks mõtet organiseerimist sunduslikuks teha?

Enne kui üle minna küsimuste lahendamisele, on tarvilik selgusele jõuda, millised lahkuminekud on endise veneaegse üliõpilase tegevuse, ülesannete ja üliõpilasorganisatsiooni kui seeguse funktsiooni ja praeguse vaba Eesti üliõpilasorganisatsiooni ja üliõpilase tegevuses.

Nagu teada, oli Vene ajal organisatsiooni loomine suurte raskustega ühendatud: ühelt poolt valitsuse ringkondades kardeti organisatsioonidest tekkivat keskkohhti, kus Eesti mõtet õhutatatakse, kus üldse riigivastane meeleolu valitseb, teiselt poolt ei tahtnud kohalikud Saksa ringkonnad nii kergesti eestlasi omaväärilisteks tunnustada.

Kuid organiseerima pidi, kui taheti omada seltskondlik distsipliin, milles sakslased eestlasi iseäranis nõrgaks pidasid ja sellepärast kippusid eestlase kui talupoja „matsi“ peale vaatama.

(Tegelikult kuulusid selleaegsed eestlased-üliõpilased pea kõik kuhugi organisatsiooni.)

Teiselt poolt oli tähtis koonduda kultuuripoliitilises mõttes. Tegelikult said meie vanemad Eesti organisatsioonid (E. Ü. S.) tähtsateks keskkohdadeks, kus isamaaliselt mõeldi ja seda mõtet ka laiemale rahva sekka kanti, ühltasi püüti ka rahva kultuurilist tasapinda tõsta.

Igal ärksamal üliõpilasel tuli sellepärast hulk aega kulutada otsekoheseks rahvatöök. Tuli korjata vanavara, uurida kodumaad, kõnesid äratuseks pidada, seltse asutada jne. Seda mitmekesist tööd tuli sagedasti ühel ja samal isikul teha (oli tööd palju, tegijaid aga vähe), nii et juristel võib olla vahest karjakasvatusest kõneledda tuli ja matemaatik kihelkonda pidi uurima.

See aga, mis sel ajal tarvilik ja soovitav oli, pole seda praegu kaugeltki enam.

Tingivad seda meie riiklik iseseisvus ja elu spetsialiseerumine. Palju tööd, mis ennem vaba-tahtlikult huvist asja enese vastu äratehti, on nüüd mitmesuguste riiklike asutuste ja seltskondlike organisatsioonide kätte üle läinud.

Kolmandaks momendiks on saanud haritlaste suhteline üliproduktioon, mis iseäranis tarvilikuks teeb spetsiaalse süvenemise.

Järjelikult on üliõpilastegevus kitsamatesse raamidesse surutud, tuleb rohkem pöörduda enesesse, vähem ennast üldrahva tööks kulutada, rohkem eriainetesse süveneda, ilmavaadet ja seltskondlikka kombeid omandada.

Selleks on aga tarvilik astuda üliõpilaspõlves organisatsioonidesse, kes vastavaid ülesandeid täidaksid, kes annaksid seda, mida ei anna otsekohe ülikool.

Vene ajal täitsid neid ülesandeid seltsid ja korporatsioonid, kellel ilme enam ehk vähem kindel ja kujunenud.

Eesti ülikooli päivist on juure tulnud kaks liiki organisatsioone: 1) Akadeemilised seltsid üliõpilaste teaduslike huvide rahuldamiseks ja 2) Maakondlikud üliõpilaskogud, kelle ilme seni alles kindlaks kujunemata. Tuleb tähendada, et kogudest loodeti omal ajal väga palju. Arvati, et kogude näol meie üliõpilaskond pea viimseini organiseerub, loodeti, et neist saavad organisatsiooni tüübid, kes seltsid ja korporatsioonid välja võistlevad, nii et võib olla juba 10 a. pärast korporatsioonid ühiskondlikult nimetamisväärt rolli ei mängi. Ka seltside tegevus langeb, ainukeste seisukorra peremehena esinevad M. kogud.

Hääs usus asutati M. kogusid palavikusarnase kiirusega, ei tahtnud ju üks maakond teisest maha jääda, nii et M. kogud kerkisid kui seened vihmase ilmaga.

Varsti aga selgus et M. kogude seisukord nii hiilgav polegi, et alus, millele tegevus rajatud, on vale, ja ilmusid kriisi tundemärgid: liikmed võtsid loiult osa, ei saanud lihtsalt asjaajamise koosolekuid pidada, puudus inimestel huvi, kuna muist üliõpilasi juba teistes organisatsioonides. Mõned kogud märkasid sel ajal õieti seisukorda ja nii tekkisid neist seltsid (Concordia) ja korporatsioonid (Rajala), teised aga hingitsevad edasi ja otsivad uusi sihtjoone ja aluseid olevate kogude reorganiseerimiseks.

Puudutan lühidalt põhjusi, miks M. kogude tegevus nii viljarikas pole kui ta seda olema peaks, ja kuidas, s. o. mis alusel neid reorganiseerida tuleks.

Üles seatud on M. kogude poolt kaks peaaesannet: maakonna üliõpilasi koondada, võimaldada üksteise lähemat tundmaõppimist ja 2) maakonna kultuuri tõsta, selleks kursusi korraldada, loenguid pidada jne.

Mis esimesse eesmärki puutub, siis on selle taotlemine üleliigne. Maakonna üliõpilased tunnevad üksteist tarvisel määral, ei ole praktiliselt mingit tähtsust seda eriorganisatsiooni kaudu korraldada.

Suuremate maakondade üliõpilastel, kelle arv kuni 1000 ulatub, oleks aga üksteise tundmaõppimine praktiliselt võimata ja üldse absurd sellest kõneleda.

Üldse on tähtis omandada võimalikult avar vaade elu päale, mis võimalik sel teel, kui organisatsioon ei piirdu ühe maakonna üliõpilastega. Seepärast palju huvitavam olla seltsis ehk korporatsioonis, kus inimesed mitmest kaarest, kuna meil põhjalika iseloomude lahkuminekuid pole, mis koostööd võib olla takistaksid.

Mis puutub eriti maakondade tundmaõppimisse ja kultuuri töösse, siis on asjata M. ko-

gud ülesanded oma peale võtnud, mida teised seltsid täidavad ja mille tegelikuks läbiviimiseks M. kogud seni tarvilist initsiatiivi pole näidanud.

Muidugi on see osalt sellest tingitud, et üliõpilastel raske rahvale midagi pakkuda, kuna meie kultuuriline tasapind võrdlemisi kõrge, ja teiseks pole tarvis selleks üliõpilasi eriti koondata. Teevad ju üliõpilased seda kultuurtööd ilma kogudeta. Pruugib nimetada ainult: rahvaülikooli lektoreid, igasugu uurijaid, nagu sanitaar-topograafe, vanavara-keele- jne. uurijaid. Tähendab, need ülesanded täidetakse juba nii kui nii.

Teiselt poolt puudub M. kogudes tähtis tegur, s. o. kasvatusline külg, mille peale ehk pea sugugi rõhku pole pandud. Kogude printsipiiks oli algusest peale võimalikult palju inimesi enesesse tõmmata, selleks tuli kogudel õige palju vabadust oma liikmetele jätta. Oleks ju üliõpilasil, kes mujal organisatsioones (ja neid on palju kogudes) võimata kahel pool oma kohuseid täita, samuti on neis liikmemaks väike, nii et igaüks rahaliselt osa võib võtta. Sellel on aga oma pahad küljed. Kogud saavad vähe pakkuda, koosolekuist võetakse loiult osa, intiimsus puudub.

Samuti takistab M. kogude edukat tegevust vilistlaskogude puudumine, ehk on küll olemas, kuid vilistlased on juhuslikult mobiliseeritud ja tunnevad vähe huvi kogude vastu (mis täitsa loomulik).

Järelilikult ei suuda M. kogud praeguse üliõpilase elulisi nõudeid täiel määral rahuldada.

On sellepolest tarvilik nende ümberkorraldus. Minule näib, et kõige ratsionaalsem oleks, kui seesugused nimeliselt kaoks, sest nende alused pole elus läbi löönud. Reorganiseerida aga võiks neid seltside ja korporatsioonidena, nagu see mõnega juba on sündinud. Tuleks üldiselt loobuda üliõpilaste organiseerimisest maakondade järele, mis, nagu nägime, ühekülgisust edendab ja üliõpilase huve liig vähe rahuldab. Tähendab, üliõpilasi tuleks koondada ainult seltside ja korporatsioonide ümber. Neisse juba mahuks kõik üliõpilased oma huvide, ilmavaate ja varanduse seisukohalt.

Asjata oleks aga praegu kõnelda korporatsioonest kui mineviku jäänustest. Nende ülesanded ja tarve nende järeleelavad edasi. Tegelik elu ongi näidanud nende püüdu reaalile lähemale jõuda, teataval viisil ajaga sammu pidada.

Tegelik elu näitab korporatsiooni elus teatavat tõusu. Tarvis ainult meeletuleta, et viimase aasta jooksul on 2 seltsi ja 5 korporatsiooni asutatud.

Kahtlemata mängivad seltsid üliõpilaselus esimest rolli, kuid tuleb ka teiste suurustega rehkendada, kelleks on korporatsioonid.

Tingimata on aga tarvilik, et üliõpilased peale intiimühingu (selts, korp.) oleks veel vastavas akadeemilises seltsis, kus võimalik üliõpilasel areneda spetsiaalalas. Muidugi pole üleliigne olla veel kolmandas ühingus, mis erilist huvi pakub, nagu Spordiklubi, Maleseltsis, Hõimuklubi jne.

Mis nüüd puutub sellesse, kas maksab organisatsiooni kuuluvust sunduslikuks teha, siis tuleb siin kohal sunduslikkust eitada. Mingu arenemine oma loomuliku teed, mis ikka kõige õigem, kunstlik surveavaldus võib siin ainult kahju tuua. Mõttetu oleks ju sundida üliõpilasi kõiki organiseeruma, sest tegelikult pole ju selleks võimalusi ega tarvet. Põhjused selleks järgmised:

1. Praegustesse organisatsioonidesse võimalik mahutada suurt üliõpilasperet.

2. Selleks tarvisminevaid uusi organisatsioone ei suudeta mitte üleöö luua, kuna selleks tarvisminevaid jõude, vaimlisi ja majanduslikka, praegusel momendil ei leidi.

3. Ei taha osa üliõpilasi üldse organiseeruda: a) kas majanduslikkudel põhjustel, b) või pole üldse iseloomuga, mis organisatsiooni kuuluvust eelistaks, c) osa peab millegi pärast paremaks organiseerimatuks jääda.

4. Maakonna kaupa organiseerimine tuleb jätta põhjustel: a) et osa üliõpilasi ei tunne

üldse organisatsiooni tarvidust, b) et tuleks kokku hulk inimesi, kes üksteist tundma ei saaks, ja korda raske pidada oleks, c) poleks võimalik saada kogule ruume, sest kujutatagu ette, kus leiduks Tartus ruum, kus kuni 1000 inimest korraga viibida saaks. Oletades, et see mitte korralikult läbiviidav ei oleks, aga ka osaline või puudulik lahendamine süvendaks asjatult olevat korterikriisi.

Lõpu-kokkuvõttes tuleb soovida, et 1. üliõpilaskonnas ilma surveta läbi lööks organiseerimise mõte.

2. Astutaks tingimata juba esimesel ülikoolis olemise aastal huvidele vastavasse intiimühingusse.

3. Astutakse tingimata vastavasse akadeemilisse seltsi teaduslike huvide rahuldamiseks.

4. Tehtagu sunduslikuks maks kõigile üliõpilastele üliõpilaskonna üldettevõtete heaks. See paneks üliõpilasi rohkem huvi tundma üldettevõtete vastu ja oleks õigusliselt täiesti põhjendatud, sest õigus üliõpilaskonna juhatust valida on kõigil, kuid õigustega ühes käivad õiguslikes riigis alati vastavad kohustused. Majanduslikult on kavatses maks kõigile jõukohane.

O. P.

Nimede muutmisest.

Põimit 1. maiga ja metafüüsikaga.

Iga kord, kui hakkab lähenema 1. mai — kallis kaasvõitleja, katsu siin ise eneses järele, mis sa kõik 1. mai all ei osta — iga kord, kui ligineb 1. mai, siis ärkab ka meie valgevereline filoloog — ega ometi sulle tundmata ei ole see kena poiss? — ärkab valgevereline filoloog, kes talve jooksul külmapaos olnud või keda ainult harva nähtud ruttavat üle Toome seminaaride poole — külmast sinisena, käed sügaval kuue taskus, kõngutades ülemise kehaga kaugete ette ja... tõstes jalga ikka üle teise saapa nina. Või jälle, kui sõbrad on jõudnud ta soojaks aplodeerida joomalauas, siis on ta mõnikord toolile hüpanud, „ai, ai Kerenski, Suomi on nyt vaba maa“ „laulnud“ ja siis endiselt naeratades maha istunud. Aga — kui tuleb 1. mai, siis tuleb ka elu ja lusti ja tuleb semestri lõpp. Siis tuleb varsti minna kas murdeid uurima või kombeid õppima, või niisama oma rahva keskele rändama. Aga enne seda tuleb südamele ära öelda, mis sääl on. Seda peab meie valgevereline filoloog tingimata 1. mai puhul tegema. See on sama looduse impuls, nagu mais hakkavad pakatama õienupud ja jooksma mahlad.

Ja nii võime meie jälle kõik kooris aplodeerida, kui ka sel 1. mail lavale kerkib meie valgevereline filoloog ja tema Doppelgänger — nimede eestistamine. See on sama kindel, kui et — talve järel tuleb kuldne kevade.

Pääle selle kaob ta — valgevereline filoloog — jälle näitelavalt, ja nii, et ei loe enam „Üliõpilaslehtegi“: mis ta maha rääkinud, on tõde ja peab nii jääma. Kellel midagi vastu öelda, peab seda enne 1. maid tegema.

Toepoolst, juba mõni aasta on meie „õilsemas“ haritlaskonnas päevakorral nimede eestistamine. Hüüd läks üle maa: eestlasele eesti nimi!

Aga pörgati mingisuguse inertuse vastu, mis need püüded seni tagajärjeta jätnud.

Mõnele on selle põhjus otsekohe selge: mis muud, kui rahvustunde puudus, rahvuskultuuri pidamine tühiuks ja ükskõikseks, sisuvaesus, kadaklus — lühidalt — vaimline pankrott!

Nii seletavad eriti filoloogid ja lähevad siis jälle rahva sekka kombeid õppima. Mis sest, et on küllalt asjaolusid, mis pärast inimese oma nime ilma kaaluva põhjusega kergel käel muutma ei hakka.

Inimese nime ei ole mitte keelilise tähendusega sõna ja grammatiline vorm üksi. Nimi on tema kandjale kõige päält midagi muud, kui grammatika ja keeleteadus. Ta on teataval määral mina sümbol, millel juures kestvuse moment ja kestvuse tahe.

Seni on vastamata, kas inimeses on midagi, mis kõige ajalise aremise, muutumiste ja murdumiste päale vaatamata siiski teatud kindlas sihis püsib ja kestma jääb, ka lõpu päale vaatamata. Aga inimese tahab ja usub seda. See on inimese mina ja tema kestvuse probleem, mis palju valu sünnitanud, kuid seni otsustamata, aga soovis ja usus ilma erandita igäi juures ilmsiks tuleb. See ei ole sugugi mitte ainult teoreetiline probleem ja metafüüsika, vaid kogu oma elus küsib inimese igal sammul: mis mõte on enese ja teiste tegevusel, mis jaoks, kas on see kõik ainult selleks silmapilguks.

Ei, toepoolst. Inimese teadvus ei lepi sellega, et kõik oleks ainult selleks korra, et inimese elul ning tegevusel on ainult konkreetne otstarb ja sisu, mis seot üks tema enese ja silmapilgu tarvetega.

Inimese tegevuses, olgu see kultuuriline, ühiskondlikul või poliitilisel alal, olgu see tema loova vaimu avaldustes,

olgu teaduse ja mõttetarkuse süsteemides, — kõige selle kandjaks on mingisugune kriteerium mis väljaspool inimese ajalis-isiklikku olemist, kestvam ja jäädavam.

Kõigis vaadetes ja tegudes avaldub see mõõdupuu: inimene tahab ning usub, et temas on siiski midagi algeelist ja jäädavat. Ja nõuab teisest küljest, et iseloomu omadustes, inimese töös ja loominguks, kultuurilise ja ühiskondliku elu institutsioonides teostuks midagi objektiivsemat ja kaugemale ulatavat, kui üksiku isiku ajaliku elu lõpp.

Agaga nime muutmine on selle sisemise tundega vastolus!

Vaaraod ei ehitanud püramiide, et oleks kuhu oma korjus maha matta lasta, vaid teadmises, et inimene on jumal, kes ise ja kelle teod peavad kestma jääma.

Teaduse ja mõttetarkuse ei ole kõrgele viinud mitte ükski nende praktiline otstarve, vaid just inimese tarvidus äratundmise enese järele.

Usu dogmades ja õpetustes ei avaldu mitte ükski moraalil nõuded elu otstarbekohasemaks reguleerimiseks ligimeste vahel, vaid inimese kustumatu igatsus töö ja igavese järele.

Igapäevases elus nõuame oma ühiskondlikkudelt institutsioonidelt, et nad püsivad oleks, — mitte ükski sellepärast, et see elu võimaldab ja kergendab, vaid tundub ka, et institutsioonide kergel käel vahetamine on kahtlus enese suhtes, enese halvaks panemine. Me nõuame oma sõpradelt, tuttavalte, avaliku elu tegelastelt ja poliitilistelt erakondadelt, et nad oma vaadetes, põhimõtetes ja tegudes ausad, tõelikud ja kindlasihhilised oleks. Kas ainult sellepärast, et meil isiklikult midu raske kohaneda, orienteeruda? Ei mitte, vaid hoopis midagi kõrgemat ja sügavam.

Ärgipäised askeldused, tegutsemine aina ükski äraelamise jaoks tunduvad meile otse inimese profaneerimisena, sest siin saaks kohutavalt selgeks, et inimene ei ole muud kui teinegi loom, kes oma ajaliku elu tarvete eest pureleb, eraomanduse tüki juures teise lõhki kisub ja päranduse hilbu juures juba isa haua kohal kõik muu ära upustab. Küsid: kas siis tõesti inimesega täielik ots on, kui haud tema taga kinni läheb?

Inimese nimi on minale paralleelne. Nimi ei ole etikett ega järjekorra number, mis päält ära tõsta saab, ilma et inimese minale haiget ei tee. Nime muutmine on teataval määral oma minevikust ja oma minast taganemine. Nime muutmist ei võeta mitte häämeelega ette ega nähta ka häämeelega selle muutmist teiste juures.

*

See, mida siin tähendada püütud, oleks psühholoogilisi takistusi nime muutmisel.

Agaga nime muutmist õhutamata ei löö risti ette. Valgeverelised filoloogid tulevad 1. mail ja seletavad lapselikus lihtsuses: muutkem oma nimesid, kes seda ei tee, on rahvustundeta, on sisuvaene, tuim ja kadakas!

Kuid see on kõige suurem halpus, kui mõni valgevereline filoloog tuleb tõendama, et alles tema sündimisega, alles tema ABC äraõppimisega algas Eesti rahvuslik minevik ja lõl hõõguma rahvustunde tuluke. Ei, nime järele ükski ei saa veel otsustada ei rahvustunnet, ei isamaalsust ega kultuuri. Kui keegi on isamaalane ja täisharilane pärast nime muutmist, siis oli ta ka enne seda, — või tõendatakse, et alles nime muutmisega selleks saab? Samuti ei ole mingit õigust eitada kultuuri ja isamaalsust nende kohta, kes oma nime pole muutnud.

See on otse lubamata ja lapsik temp, kui avalikult seletama tullakse, et isamaalsus, kultuur ja täisharilus algab alles sellega, kui nimi on muudetud. See seletus ei sisalda midagi muud, kui et eesti rahvustunne ja omapärane elu ei ole veel 10 aastatki vana, vaid algab alles nime muutmisega ajajärguga! Mis õigust on tõendada et meie praegune poolharilane, värske akadeemiline kodanik on alles esimene põlv, kes eesti elu loomise algust teeb?

Õnneks ei ole mitte nii. Need kes meie elu nooruse ja omapära puuduse üle nutavad, ei tunne ise veel mitte, kuivõrd võõrapärane, poolharilalik ja alandav — sest et õigustamatu! — on igal sammul toonitada, et olme

orjarahva järeלטulijad, et ei ole veel välja saanud 700 aastast pimedusest jne. jne. Lugematud söömingud, mis viimastel aastatel rohkel arvul võõraste auks peetud, on otse kubisenud nendest alandavatest nutulauludest. Nagu ei oleks võimalik ühtegi lauakõnet pidada, ilma et orjapõlvega päale ei algaks!

Mis puutus eesti elusse enesesse, omapärasse ja rahvustundesse, siis on selle „noorendamine“ mõne üksiku aasta päale otse võõrastav kuulda nime eestistajate suust „Üliõpilaslehe“ veergudel, kui juba meie praegused üliõpilasihingudki ulatavad üle poole saja aasta tagasi!

Sarnase rahvusliku „noorendamisega“ ja enesevähendamisega leppida ei saa. Meil ei ole mingit kasu sarnastest kurtmistest orjamineviku üle. Keda toetab, keda julgustab, keda kohustab see?! See on lihtsalt lugupidamatus enese vastu. See on ka ahitu ja poolharilase võõrapärane mõtteviis, millest ka praeguse aja kohta kas üleõla piinlikult või jälle poolnutuselt tõendatakse, et meil ei ole veel midagi oma, omapärast ega rahvuslikku.

*

Nime muutmise tarvidusest võib kõnelda alles siis, kui on üles seatud kriteerium, mis nõuab nime muutmist, sellega äratähendatud ka piirid, kui kaugele see nõudmine võib minna.

Kuid peab ütlema, et seni seda õieti lahendatud ei ole.

Nii nõutakse, näiteks, et nimi ei ole eestipärane ka siis (!), kui ta ei vasta praegusele õigekirjutusele. Põhjustused tuuakse ette, et endine kirjaviis (näit. nimeses Karro, Munna, Kukke) olevat saksapäranane. Ja kes oma nime praeguse õigekirjutuse järele ei muuda — on kadakas!

Kuid see on liig kummaline keeleteadus.

On täiesti õigustamata seletama tulla, et inimene peab oma nime muutma hakkama mingisuguse kirjaviisi ja reeglite nimel! Kirjaviis ei ole midagi muud, kui kaasaegne kokkulepe. Selles ei ole midagi absoluutset, mis käseks või keelaks. Kõik on tingimuslik.

Veel rohkem — ei saa õieti mingisugusest eesti kirjaviisist kõneldagi, sest need tingimuslikud reeglid on maksavad justament kõigis keeltes. Need tähjad muutuvad reeglid ei ole mingi põhjuseks, mille hääks inimene oma nime muutma peab hakkama.

Vigaseid eestikeelseid nimesid ei ole. Sest: 1) nimesdes peab maksma jääma ajalooline ja individuaalne kirjaviis 2) eesti kirjaviis ei ole kaugeltki foneetiline ja 3) eesti kirjaviis on arenenud ja areneb edasi.

Eriti viimane asjaolu jäetakse silme vahele ja loetakse eesti transskriptsiooniks ainult praegust, kuna eelmine olnud kelle tahes. See ei ole õige. Hornungi ja Mülleri ajal kirjutatud raamatud on eesti raamatud. Kui meie seda ei tunnistas, siis teeksime oma kultuuri hoopis nooremaks, lõigates jalad põlvini alt ära.

Sellega oli siis ka tolleaegne keel eesti keel ja kirjaviis eesti kirjaviis. Kui meie oma vanema keele praegu tunnistas kadakluseks, ja alasaksa transskriptsiooniks, siis peame ka praeguse transskriptsiooni võõraks tunnistama, sest meie igatahes ei ole ei foneetiliselt kirjaviisi põhimõtte ega tähestiku ülesleidjad! Ja nime eestistamisel sel teel edasi minnes peaksime järjekindlalt välja peksma meie keele kõige igapäevasemad sõnad, mis siiski võõrsilt laenatud (ja ka o ning a kaugemal esimest silpi, ja vanad genetiivtõelised nimesid jne. jne.).

Meie praegune kirjaviis ei ole midagi lõpulikku. Meil on küll maksev foneetiline põhimõte, kuid väga vähe on siiski sõnu, mida praeguse kirjaviisi juures õieti osatakse lugeda, kui mitte ei teata, kuidas seda sõna kõneldakse. Ja läheb jälle aastat 5—6, siis võib meie kirjaviis hoopis uus välja näha.

Kas tuleb siis jälle kõik vanad nimesid võõrapäraseks tunnistada ja „eestistamist“ nõudma hakata?! Kahtlemata leiduks jällegi mõni filoloog, kes seda rahvuslikkust hakkaks jutlustama.

Kuid nimesdes peab jääma ajalooline (ja ka individuaalne) kirjaviis. Igauhel on soov, et

tema nimi oleks eelkäija oma sarnane, samuti nagu meie kõrgelt hindame rahvuslikku ja kultuurilist traditsiooni ning minevikku. Edasi, nimel ei ole mitte üksi kõla, hääldatav sisu, vaid ka vorm, kirjutatud kujud, millega meie harjunud ja millel on õiguslik ilme. Uue kirjaviisiiga on uus nimi. Iga seadus ja iga dokument teeb siin täieliku vahe.

Tühistel põhjustel, nagu on nii kui nii muutuv kirjaviis, nime muutmist nõuda on õigustamatu ja seda kirjaviisi nimel ette võtta oleks kerge ning tühine samm.

Sellepärast: nimede eestistamise (mitte muutmise!) tarvidus on olemas, kuid seda ei saa läbi viia kunstliku põhimõtte järele nagu kääridega lõigates. Need nõudmised ise peaks enesele ka kindlat aru andma, kui

nad tahavad, et neid tõsiselt võetakse. Nõudmised võiksid pirduda ainult eestipärasusega sõna tähenduse (tüve) mõttes¹⁾. Hää kõla ja muud momendid on juba rohkem isiklik asi ja siin võib nime muutjatele ainult soovitada. Kuid juba täielik eksisanim — ka eestipärasuse vastu — on nõuda nime muutmist kirjaviisi järele. Ükski mõistlik inimene seda tegema ei hakka.

1) Senistest eestistatud nimedest pole kaugeltki kõik veel puhteestipärased. Nii näit. ei ole eestistatud „Tiitsmaa“ täiesti eestipärase, sest „Tiits“ on koguni tüveltl võõras (saksastunud ladina). Siiski on need eestistamised oma ülesande täitnud, man-ised ja berg-ised on jälle vähem.

Kirjandus ja kunst.

Kirjandusõhtu 16. III. 25. Tartu Tütarlaste gümn. saalis.

Ülal nimetatud kirjandus-õhtul esines noorte kirjandusharrastajate trio — M. Jürna, E. Hiir ja Joh. Schütz. Mõndagi on vilgsatanud varem ülalnimetatud noorureilt „Murrangu“, „Ilo“, Üliõpilaslehe“, „Ao“ „Lilulii“ ja „Loomingu“ veergudelt. On ka varem esinevad kirjandus-õhtutel — küll laiemal nimede ulatusega — kuid seni on kannud need esinemised ja esitused kaunis pagevat muljet. Ja nende najal midagi kindlamat väita on raske, vast ka enneaegne. Nimetama siiski peab, et E. Hiir viimasel ajal sagedamini esinenud on, kannab isegi teatavat ilmet — äärmuslikku onomatopoeetikat luules, mis ongi ta peamine väärtus. Nii võimaldavad ta luuletused efektselt ettekannet.

M. Jürna üle on vast kõige raskem midagi konkreetsemat lausuda. Ülalnimetatud kirjandusõhtul esitas ta kaks novelli. Esimene neist „Hobune“ suutis sisendada teatava mulje. Ainelt ja käsituselt oli huvipakkuv, kuigi stiilis, lausetuses tahtlikult paisutatud ja vähe algupärane. Kuid novell, nagu tähendasin, oli siiski mõjutav, juba oma moodse õhustikuga. Selle vastu teine novell liig laialivalguy. Aine võetud liig tõsiselt, kus läbiviimine üle jõu käis. Kesist muljet ei päästnud isegi R. Kleini hea ettekanne.

Joh. Schütz esines seotud kõnes. Algul kandis ette katke, nähtavasti pikem tahtev olla teosest. Kuulmise järele ei saa küll otsustada kellegi riimimisvaldamise üle — see on esimene nõue pikemais katsetusis, kuid anti edasi vabalt riimides realistlikke pilte. Üldise nõrkusena tundus liig palju kirjeldamine, ja ainult rütmiseeritud kirjeldamine.

Üksikute luuletuste, ja üldse lühemate luuletuste kohta sõna võtta oleks raske, mida esitasid E. Hiir ja Joh. Schütz. Publikum, mis mõne erandiga koosnes noortest, võttis nimetatute esinemise kiiduavaldustega vastu. Õhtut tuleb kordaläinuks pidada.

J. P.

Pääle lahkumist.

Novellett.

Samal õhtul tulid Inga poole võõrad, kelle seltsis põgenes ta enese eest kõrtsi. Oli karge öö väljas. Tuisu hood olid vaikinud. Puud alleede ääres sädelesid härmatises Ja öö helgus vaipas valge uduna vaatepiire. piire.

Oli külm. Jooksti, hõõruti kõrvu, puhuti kindaisse ja naerdi kalgilt, nagu murdub kerge jää ülesõitva ree all.

Ringi udutas valge härmatis.

Täna õhtul valiti kõige räpasem kõrts, kus koos käis inimesi igasugusest elukutsest, alates avalikkude naiste ja lõpetades kunstnik-kirjanikkudega. Siin joodi ja kaelustati vabalt, kaubeldi raha eest armastust, joodi siis liikku, tantsiti ja lauldi õrnemaid romansse. Siin sai tiivad teostamatu unede värin, mis kord elatud, kord tuntud, mille puhul kannatatud, ja mille lõpul otsa teha tahetud.

See räpane põhjaläinute kõrts, eluraiskajate ihu turg oli ühtlasi suure kurbuse pühaks templiks, sealpoolsete unede ja mälestuste õnnemaaks. Siin läbistas elust ülejõudnud jääkülmil maakeri kodanikke miski lillede aroom, pühitsedes silmapilke, mil nutab süda jäist, pisarateta, purjus nuttu.

Ees estraadil mängis naiskvartett. „Oi baja-deeri... mina armastand su.“

Kes kuulatas muusikat, kes tegi silmi puuderdatud viiuldajaile, poetades paberilipakatega hilise kohtamise kutse, kes lõi kokku klaase vastasistujaga, kes jufustas oma laudkonnale rõvedaid anektoote, kes suudles kõrvalistuja daami sõrmi. Kuid oli ka neid, kellel huultele tõstetud klaas vajus alla, silmad laiusid, löid helkete — ja kostma hakkas kauge, kauge ammuigatsetud, kunagi nii lähedalt kuuldu kodu viis. Ja jäämägede tagant kerkib raske naeratusena kellegi sale kujud teda varjutavais valgeis õites, kes hukkamõistetuna siis pikalt kaugenema hakkab valgete legendikkude ja mustade kuristikkuude poole...

„Terviseks Inga! Inga joob täna kui mees!“ „Terviseks!“ Nii joodi. Elu lühike, peab kiirustama.

„Terviseks!“ jälle joodi. Inga jõi, kuni naerma hakkas, jõi sama hooga veel edasi, kuni muutus ta ümber kogu maailm hõredaks tühiseks kõrtsi suitsuks. Nüüd oli imeliselt kerge. Oleks tahtnud hüpata, naerda iga ühega, kõigiga kõnelda — oli ometi ju nii kerge olla.

Liikmed ei püsinud paigal. Ta jooksis ümber laua, naljatas igaihega, naeris kõigiga — ja kõigiga tahtis ta juua tervist. Oli ometi nii kerge. Ja õnnelik oli ta täna.

Võis olla juba kaunis hilja. Kõrtsi lärm taandus. Suure erutuse järele avaldus sama suur väsimus. Lauad jäid hõredaks. Lahkuti siit kas intiivsemasse urgastesse, õõ armude templitesse, või voodisse koju. Iga laua taga nähti tukkujaid.

Kuidas ka Inga võluvalt ei naernud, oma laudkonda ei lõbustanud, igaihele eriti midagi ei salvanud — vajuti ka siin kes ninakile, kes seljakile. Ja igaiüks hakkas kõnelema oma ette ja omist asjust, mis kellegi südant vaevas.

Kõrval laudkonnast algas keegi lüürilist romanssi.

Oo, kauge arm,
Kus viibid sa?
Ei terveks saa sinuta
Mu rinnus arm.

Oo, tule ju!
Laul sulle see,
Ja üle mu pisarde
Las suule suu...

Oo, ilu neid,
Sind ihaldan,
Sa lillist veel ilusam,
Oo tule, neid!...

Uim oli vallanud ka Inga. Ja imelik, ta muutus ärdaks, jõi ükski, sest kellegi käsi ei tõusnud enam, ja hakkas üksisõnu kõnelema.

„Mis laulate armastusest kõrtsis purjus suuga... Armastusest... ei oska keegi kõnelda. Kui keegi armastab, siis unustab ta sõnad... Aga kui leiab sõnad, ei ole enam armastust... Kui rumal on armastus!... Teie ei mõista teda, tean, teie ei mõista teda... Armastus tuleb kui maruhiil, murrab su, veristab üdini, paenutab põrmu... Ah, teie ei mõista seda — ärge laulge purjus armastusest...“

Armastus on suur rumalus... On nõrkus. Teeb su orjaks, ja sa hakkad oma orjust armastama... Teie olete kõik purjus ja ei tea, et ma armastan... Keegi ei usu, et ka mina armastan, purjus plika räpases kõrtsis... Ah, armastaja on alati purjus... Kui rumal on maailm, et ta ei tea, et ka mina armastan... Kuid ärge laulge nii läägelt armastusest. — ärge kõnelge mulle armastusest, sest täna armastan... homme aga... homme aga...“

Kuidas Inga õõsi koju sai, ei mäletanud ta teine päev. Sõideti voorimehel. Keegi hoidis teda, vististi üks nende laudkonnast. Keegi suudles ta kätt. Oli külm. Inga ronis ta sülle. Keegi rebis ta riideid, suud-

les ta huultele, mida asjata tagasi tõrjus. Voorimees peatas Inga ukse ees.

Keegi tükkis kaelustada, Inga rebis enese lahti, otsis taskust võtme ja avas ukse. Keegi tükkis siis sisse, kuid kukkus tagasi. Inga sules ukse, mille pihta klopiti veel kaua, ja tuigerdas voodisse. Nii, riided lahti võtmata suikuski ta.

Aga unega tulid uued võõrad.

Kuu astus taeva võlvilt alla. Käis väikestel jalgadel kiirelt toas edasi tagasi ja käskis kõik valmis panna, sest tal olevat käsk Inga laulatusle viia. Varsti sõidetigi suure mürinaga ukse ette, ja välja minnes nägi Inga, et tõld seisis ees, mille ette rakendatud olid põhjapõdrad. Ta astus tõlda ja algas sõit. Kuu jooksis järele, hüppas tõlla astmetele, kukkus jälle, pühkis otsaesiselt higi ja jooksis lõõtsutades omil väikseil jalgadel. Inga naeris.

Kuid ilm läks pimedaks. Nad jõudsid metsavahele. Kuuldus huntide hulgumine. Põdrad tormasid tuule hiilina. Ikka läks pimedamaks. Korruga piirasid hundid nad sisse, karjani jooksid põtrade kallale, puredes neid, kuni maha jäid verised kondi hunnikud. Inga karjus. Ent keegi ei ilmunud appi.

Kuid hundid rakendusid põtrade asemel tõlla ette — see põlnudki enam tõld, vaid oli saan. Oli lumetee. ja jälle sõitsid nad edasi, kuna kuu järele joostes otsalt higi pühkis.

Nüüd tulid vastu öömustad koletised. Silmadest puhusid nad tuld ja undasid. Kuu hirmul tõusis taeva. Hundid jooksid karjades laiail ja Inga jäi seisma üksikuna värisedes hirmust kesk padrikuid, igalt poolt lähenevate öö koletiste keskele...

Hommikul ärgates valutas pea. Süda loksus sees, nagu oleks omalt kohalt lahti käristatud. Roheline läägus luksus suus. Silmaalused olid sinised ja idiootlik kõledus haigutas ajus.

Üles tõustes asus ta kohe tööle ja töötas hooga kogu päeva, kuigi see ei õnnestanud nagu harilikult. Öhtu eel läks ta välja, hulkus kaua mööda tänavaid, kuid miski ei vallanud ta vaadet, ei ühtki mõtet tulnud pähe, ja midagi ei mäletanud ta väljast koju jõudes.

Koidunud ja uimane istus ta videviku langusel klaveri taha ja lasi sõrmed iseenesest hüpelda, sest praegu ei suutnud ta üheltki noodilt mängida. Sõrmed otsisid ja hüplesid — ei olnud see mingi viis. Helid vaibusid ja tugevnesid, algul vastoluliselt ja selgusetu. Kuid mida kauem ta klaveri taga istus, seda kergemini hakkasid helid leidma üksteist sulades õhuliseks tukseks, laiaks, veetlevaks ja verevaks huikeks.

Helide taga nuuksus hing, mis närmendas veriõites, mis ohvriks toodud oli uhkusele, kõrkusele, hoolimatusele ja kalgile naerule.

„Ei! Enam mitte. See on puru. Maha südame nõrkused!“ lausus püsti tõustes Inga. Muusika vaikus. Kuid kõik rõhus, seinad ähvardasid kokku langeda. Oli kitsas. Ja ometi ainult tühjus igal pool, välja-pääsemata kõrb.

Tühjus, mõttetus, sisutus. Üle kõige suur vastikus. Ja ometi oli sisu päevadel...

Inga tarretus. Nüüd tundis, et kõik on lõppenud. Ta tõmbas lahti laua sahtli, ulatas käe... „Ei taha elada enam; ei taha!“ Kuid sõrmede vahelt langes põrandale mürgitoos. „Miks pole minul pisaraid!“ kuulus ainult. Põlved nõrkesid ja ta langes põrandale, nii pikk kui oli, ilma hoigedeta ja ilma pisarateta.

Sest päevast alates ei usaldanud Inga end õhtuti üksi jätta. Järgmisel õhtul videviku langedes käis ta omi sõpru vaatamas. Ei olnud üks koodus, otsis teise. Aga igav oli kõigiga, millest ka ei kõneldud.

Ta kütsus juhuslikke tuttavaid enda poole, kes sellest aga aru said võõriti, isegi kahemõtteliselt. See andis tunda ja nendega aega viita oli siis vastumeelt.

Eemale jäänd austajad ilmusid uuesti armastus-avaldustega, püüdsid olla alandlikud ja head. Kuid nende läägus oli algusest peale vastik.

Nii surus igalt poolt ilmetus ja tühjus. Tapvaat igav oli elu. Eile, täna ja homme möödusid samas halluses.

Ent hilja öösi ootas ta kedagi. Võib olla, selle tulles oleks ehk ta kohe uhkelt välja saatnud sõna lausumata. Võib olla, oleks ehk leidnud lahkujate vahele veel sild. Võib olla. Aga õhtud möödusid, kuni ootustest sai kalk naer.

Inga otsis uusi sõpru. Aga sõbrad ei leidu otsides.

Uhel õhtul otsis Inga üles lõbusa kõrtsiseltsilise, kus võeti ta vähe imestatult, kuid lahkelt vastu. Koos joodi teed ja õhtu möödus tähelepanemata.

Noormees kogemustega, kellele külla tuldi, taipas õige situatsiooni, tēgi võrratut nalja, läbi põimides selle artistliku lüürikaga ja lõpuks — vastaval silmapilgul tunnistas, ta olla õnnetult armastanud.

Siit algas siis õnnetute õnn, mida põimisid elumehelik ettenägevus ja naiivne usaldus, oma minevikust üle saada tahe. Siin saabusid heredad, värvilised õhtud, kus tantsiti armastusevalu üle uimastavat tantsu.

Nii möödusid helged õhtud, mis kiirelt lähenesid oma õitsele ja kavatsatud sihile, sest Inga avameelne elegia unustust igatsev naer, lapselikud silmad mida varjutasid paksud lokid — ja üle kõige suur usaldus, panid tõsiselt ja mässavalt erehtama isegi eluskogenu armuiharate mängu.

Teffi.

Uunenud „Vanemuine“ Tartus.

Pikkade kauplemiste, vastuseismiste ja kõhkluste kiuste sai ometi tõeks selle aasta algusega „Vanemuise“ ja „Draamateatri“ ühinemine, mis on tähelepanuväärsemaks sündmuseks mitte üksi „Vanemuise“ ajaloos, vaid ka üldse meie praeguses näitekunstis.

On saanud uus teater hea draamanäitlejaskonna ja juhatusena. Kahtlemata on ka soodsamaid võimalusi Tartus suurematele kavatsusile, kuid ühtlasi ka nõudeid teatri vastu, mis sunnivad ta sihi võtma kunstiarengu kiires suunas ja mille tõttu lähemate aastatega meie draama lavastus kindlasti üllatusi pakub, ületades seni saavutatud tasapinna.

Tartu sai jälle teatri, kus liikumas näha võib publikumi kõigist seltskonna kihtidest. Ei saa aga kinnitada, et „Draamateatri“ ületulek oma repertuaariga Tartus võib olla oodatua vastuvõtu oleks leidnud. Tartu publikum iseenesest on nõudlikum, ühtlasi ka külmem ja tagasihoidlikum. Kuid elavus tekitati. Esietendused järgnevad sarnase kiirusega, mis kohapeal nähtud pole.

Mainitu ületulekuga Tartu võttis see draama etendused täiesti oma kätte. Kiire ajaga on esitatud „Vanemuises“ viis esietendust (lasteetendused peale selje).

Alnstatid: S. Garrick'i „Naine, kes tappis“ — E. Türk'i lavastusel, siis J. Kärneri „Kangelane“ — P. Sepp'a lavastusel, C. Sternheim'i, „Püksid“ — E. Türk'i lavastusel, V. Somerset Maugham'i „Mrs. Dot“ — E. Türk'i lavastusel ja Ernst Toller'i „Eugen Naeruväärne“ — P. Sepp'a lavastusel.

Kahe kuu jooksul näha sarnast rida lavastusi — selle peale võiks Tartu uhke olla. Sarnased võimalused ei kordu, ja võimalikuks sai see selle tõttu, et „Draamateater“ kordas oma repertuaari „Vanemuises“.

Juba see loetelu kinnitab repertuaari kunstiküpsusest, ja mis peaasi, „Vanemuine“ on seega kaasajale nii lähedale astunud, mis üldse võimalik. Endisest Vanemuisest, mis kunstikäsitusel ja repertuaaris kohati veel K. Menningu aja inertsooni näis tootavat ja ainult selmine aasta uusi otsimisi kajastas, see teater on korraga kontakti astunud praegusaja moodsa kunstiloominguga. Võib olla on see samm Tartule seedida järsk, ja ehk mõnedki ootused teatril täide ei lähe, kuid siin peab „Vanemuine“ kindlalt publikumi kasvatava tee omastama, mitte vastupidi. Igal teatril on oma publikum, mis jälgib järjekindlalt selle saavutusi, kus ollakse kasvanud ühte, ja see saavutatakse ainult kasvatamisega.

Kui lähemalt vaadelda ülal toodud repertuaari, siis näitab see mitmekesisust ja lavastuste aluseks olevate kirjanduslike teoste väärtust. Ernst Toller ja Carl Sternheim esitavad kõige uuemaid suuni; kuid ka teised, näit. S. Garrick'i „Naine, kes tappis“, võimaldas kandva lavastuse, mille menu seni ülalnimetatuid kõige suurem on olnud „Vanemuises“ („Eugen Naeruväärne“ on alles mängus, kuid oletada lubab, et selle kandejõud mitte väiksem ei saa).

Huvitav oli kolme erirahvustest autorite komöödiate esitus: J. Kärneri „Kangelane“, C. Sternheimi „Püksid“ ja V. Somerset Maugham'i „Mrs. Dot“. Kui esimene on kohaati maamehelikult rõve, siis teine küüniline ihara miljöo kujutlusega, kolmas aga tüübiline oma „anglo-saksliku kergepilvelise armuintrigiga. Kui „Kangelast“ kandis ta silmapilgu ajakajaline elulikkus, siis „Pükse“ salvav satüür ja „Mrs. Dot“ eluterve, soe perekondlikkus.

Lavastajatena toimusid P. Sepp ja E. Türk. Kahtlemata on P. Sepp'a ilmumine rikastanud meie näitekunsti ilmet, andnud meie teatri arengule tuntava tõuke. Võetagu kas või ta pädagoogilist tegevust, mis andnud meie lavakunstile rea uusi jõude, kuid võetagu ka ta massilisi lavastusi.

P. Sepp'a kõrval on andnud E. Türk oma küpseid lavastusi. Et nende saavutusi järjekindlasti jälginud

pole, siis pole ka võimalik nende taotluste erilisusest kõnelda. Näib, et P. Sepp on enam artistlikum, paenduvam, julgem lavastust kaugendama, kirjanduslikust teosest enese intuitsiooni järele. Lavastaja instinkt on loov. E. Türk selle kõrval näib tunnistavat kirjaniku raame puüdes nende sees tabada enam lõõva käsituse.

Meie lavastuste puudusi õigustatakse ainelise surve oludega. Võib olla, pole meie ühtki detailiseeritud, stiilselt ühtlast, mängu nivooft kokkukõlastatud lavastust saavutanud. Juba uue otsimusi tervitame saavutustena — meil puudub veel artistlik kultuur. Meil mängitakse üldiselt jumala armust. Meie näitleja annab oma parema ürgselt, spontaanse jõu vallandamisena. Kuid kunas väristab kuulaja saalis ainult näitleja sõnakõla?

Ja siis võib olla kerkiksid lavastajaile iseenesest uued puhta värvilised vaatepiirid.

Peatuksin lühidalt järjekorras ülal nimetatud lavastuste juures.

S. Garrick'i „Naine, kes tappis“, näidend viies vaatuses proloogi ja epiloogiga. Teose rakendus on pinev, areng kiire ja äge, otse kinolik, haiglaseni äärmuslikud kujud vastamis: naine unedest, mees ärist üle paisutatud armukadeduse vihast, ebakrahv uulitsalt, naisarmudes tülgastunud. Mängu vastavalt kandisid L. Reimann, E. Türk ja R. Klein, kuna siin vahepealne osa (Violetta) M. Möller'i kanda oli.

Nagu juba tähendasin, võimaldab käesolev teos kaasahaaravat mängu situatsioonide lõikavusega, võimaldab näitlejail näidata omi võimiste ulatusi teatavas suunas ja seda tegid L. Reimann, R. Klein ja E. Türk.

L. Reimann, Lavinia osas, naisena abielus, mis armastuseta, ja kus lõpuks mees ostab mingi (vale) krahvi, et see ta naise võrgutaks.

L. Reimann kandis unedes ja traagikas naise saatukuju sügava tundelikkusega, üleni traagilise väri naga, mille tõttu kerged psüükilised üleminekud pinnapealse kujutluse said.

E. Türk John Marclandi osas oli paisutud ainult ühe joonega, saadanliku kättemaksuviha heaks maskukujuks.

Krahv Gaston de Gandillac'i osas R. Klein, ostetud naise petja, kes mängus esitab mängu — iseenesest väga artistlik osa, viis selle laitmata läbi.

J. Kärrneri „Kangelane“ P. Sepp'a lavastusel tuli lavale tugevasti lavastaja käe leidliku ilmega. Lavastus omas elavuse tänatud P. Sepp'a instseneritud massetseenidele, ja üldse lavalisele dünaamikale. Igatahes sarnast lavastust oodata ei võidud kirjandusliku teose järele.

Osalistest — nende kujude ulatus on võrdlemisi ühel pinnal, kui üldse siin selgejoonelistest kujudest kõnelda saab, sest vastastikkune iseloomustus, mis kirjaniku poolt antud, on tihti ükssteisesse üle kanduv, reljefsemate piirjoonteta, kuid kujudeks saada võivad siiski näitleja osaval käsitlusel. Ja seda andsid Helene osas A. Markus, T. Martini osas A. Mägi, Jutta osas M. Möller. Kuid kujude usutavuse taotlus ei ole kaugeltki kõik. Õigem on ta mineviku voores.

Mäng võib olla ka lineaarne, ja kui sarnane hästi komponeeritud, saame kunstitöö puhtama kui kujude taotlusega. Selt seisukohalt peab hindama R. Kleini ja R. Rätassepp'a mängu.

Carl Strenheimi „Püksid“ E. Türk'i lavastusel tekitas „Vanemuises“, õigem arvustuste sarnase vastukäiva arusaamise, ähvardas kujuneda isegi vahejuhtumiseks. Kahjuks ei võimaldatud aga sellest tõuke saanud eri arvamisi vajaval määral selgitada, mis mälestuslikuks dokumendiks jäänud oleks vastava arvustuse ilmet ja ka arusaamisest.

C. Sternheim võtab „Pükstes“ pilke alla väikekodanlase oma kahepoolse moraaliga. Kirjanik on kõik aeg pealetungiv ja otse häbemata oma sule teravusega. Rõve, askeldaja, tube üürija väikekodanik, kes peksab naist, et see tänaval kaotas püksid just sel silmapilgul, kui kuningas mööda sõitis.

Naine aga — ilus, ilusam, kui et kõlvata oma mehele kui sarnasele. Ja ses tuikab anduv armuiharustus uhke võõra, tubeüürija vastu.

Kirjanik toob vastamisi seega jõhkra väikekodanlase, ta erootilise naise, unistaja kirjaniku, naisesse armunud semiidi ja elamusi sobitaja vanatüdrukuga.

Miljöö on üleni erootiline, kohati küüniline, kuid selle sees Scarroni-unistaja-luuletaja kaju kaudu valandub vaimu suurus, hingeline kõrgus ja puhtus, eriti viimase vaatuse joomingu järelises stseenis. Teos mängiti kahes näitlejate koosseisus. Esietenduseks oli „Vanemuises“ juure võetud väikekodanlase Maske ossa L. Hansen, kes kaju laitusteta läbi viis, kuid ansambliga vähe kokkukõlas oli. Ka üldiselt lavastusele oli antud palju vähem lõõv tükse, kui teoses, ja esietendus möödus ilma erilise tähelepanuta, mis siiski oletada võimalik, arvestades teose erilise ilmega.

Kolmat kordsel ettekandel oli võõrusetendusel Scarroni osas Engelberg Tallinnas, ühtlasi oli viidud uus osade jaotus läbi, lavastusele anti palju julgem käik — ja saabus omataoline ja kunstiline õhtu, võrreldes palju parem esietendusega.

Maske osas R. Klein üllatas, et toime saab ka vanamehe kujuga, kuna seni teda nähtud noortes armastus-pateetilistes osades. Scarroni osas Engelberg, maheda häälekõla, joonelise mängu, unefeva intonatsiooniga kandis nii eriilmelise osa väga eriilmelisse kaju. Ja see oli hea.

Kiitvalt mängis pr. Maske osas M. Möller, kes ehtsalt tabas erootilise mängu tuiksoone, samuti tõsiselt pr. Türk viimasel etendusel palju ülemale esietendusest, mis kinnitab, et väga kõikuda näitleja võib samas osas Sama kinnitada võib R. Rätassepp'a mängu kohta, kes andis väga hea semiidi kaju.

V. Somerset Maugham'i „Mrs. Dot“ E. Türk'i lavastusel.

Kui eelmised lavastused puudutasid ja esitasid inimelu äärmuslikke külgi, salvasid, piitsutasid, siis on „Mrs. Dot“ nagu hinge tõmme, puhkus endises armsas õhkkonnas. Eluterve, (aumehelik miljöö), mis isegi nii aumehelik, et pakatanud armu-elu tänuväärse intriigi annab üleni naeru pakkuvale komöödiale.

Pearaskus on siin „Mrs. Dot'i“ osa etendajal, mis oli pr. Türk'i kätes. Naine on armastama hakanud meest, kes küll vastu armastab, kuid kihlatud teisega. Siin algab „Mrs. Dot“ järjekindlusega vallutama meest, ja viib läbi oma kavatsuse anglo-saksi tõu omase temperamendi ja leidlikkusega.

„Mrs. Dot'i“ — pr. Türk'i koomiline kuju ei vääri küll näitleja traagilisi kujusid, kuid on lisaks endistele. Üleni õnnestanud oli R. Kleini ja M. Mölleri koosmäng eriti kaasakiskuv teises vaatuses, mis saabub nende tseeni tõttu küpsemaks lavastuses.

Ka E. Türk, tagasitõmbunud poismehena oli hästi kuju, kuna kahvatuks kippus jääma Sunne, ja liialt karikeeris Puhmas ja raskelt vastuvõetav oli inglise vanapoolse daamina.

Ernst Toller „Eugen Naeruväärne“ Hinkemanni, tragöödia kolmes vaatuses, P. Sepp'a lavastusel, A. Vabbe kavandite järele dekoratsioonid.

Õigupärast algab selle lavastusega üünenud „Vanemuine“, sest seni esitatud kuuluvad kõik „Draamateatri“ repertuaari ja kannavad selles võimaluste ilmet.

E. Toller on meil laval juba varem tuntud. „Eugen Naeruväärne“ on uus lisa sellele. See on tragöödia järele sõja päevadelt, kirjutatud vangikojas, ajal mil revolutsiooni tuli õõgavana tundus. See on sõjainvaliidi tragöödia, kes koju tuli kohimehena. Ja siis töölistekeldris argneb mehe ja naise, mehe ja ühiskonna, naise ja ta armastuse tragöödia.

Aine on kaasakiskuv, teos raskelt mõjub. Lavas-

tus ületab kahtlemata senise „Vanemuise tasapinna“, kuigi käesolev iseenesest kaunis vastuoluline.

Et Tartule vastuvõetavaks teha, on kirjanikku klassiteadlikult esimesiselt kärbitud. Selle asemel on esile tõstetud suured massi stseenid, mis ühes dekoratsioonidega lavastusele ja õigem teose tekstilisele arengule ainult ühe osa üldisest käigust annavad. Üldine pilt saabub selle tõttu osalt karussellitsev, antakse elu ta suurelt ringkäigult, mis jätab lõpuks sümbolistliku mulje.

Kuid, meie tunnistame tehtud tööd, on esitatud ehk liiga palju — ja siis ei ole ju ette heita, et vähe on.

Dekoratsioonid, mis tehtud A. Vabbe kavandite järele, on huvitavad, kuigi tuntav vastuolu teose raske traagilise sisu suunaga, on aga kokkukõlas massestseeni-dega. Kuid, kui niisugused erilise leidlikkuse ja artistlikkusega nähtud, annavad omavataolise ilme lavastusele.

Tekstiline mäng — äärmusliku pinevusega.

Hingkemanni osas A. Sunne — ootamata sarnases suures osas, mille näitleja läbi viis oma võimiste kohaselt. Osa sai mõjuvaks paisutatud hääle jõu ja karjusega, närvilikkude üleminekutega. Kuigi kuju lüüri-list poolt näitleja kasutada ei suutnud, rahuldus mäng vastavas ansamblis.

L. Reimann — Grete osas kandis, antud kuju omase jõuga. Ilmekalt olid osades E. Türk Suurkuk-kena ja R. Klein palagani omanikuna.

Ei saa siinkohal peatuda üksikasjade juures, kuid „Eugen Naeruväärne“ lavastus on üheks ilmekamaks ja edasikandvaks lüüriks meie näitekunsti loominguks.

J. Pert.

Akadeemiline kroonika.

Ülikooli lõpetasid

mat-loodusteaduskonnast: Herbert Ottas — keemia osakonnas (mag. chem. techn. astmega); Cäcilia Kljas — loodusloo osakonna, Erika Brosse, Paul Parts, Ella Ritso, Ada Steinberg, Helmi Wilip — matemaatika osakonna, Harald Naaris — mag. math. astmega.

110 stipendiumi ja 721 õpperahast vabastamis

Stipendiumi saamiseks oli 281 üliõpilast soovivaldusi 110 stipendiumi peale sisse annud. Need 110 stipendiumi oli teaduskondade vahel üliõpilaste arvule proportsionaalselt ära jaotatud. Nii said stipendiume: usuteaduskonnas 2, õigusteaduskonnas 24, kaubandusosakonnas 24, arstiteaduskonnas 17, filosoofia teaduskonnas 15, mat-loodusteaduskonnas 17, loomaarsti-teaduskonnas 2 ja põllumajandusteaduskonnas 9 üliõpilast.

Õpperahast vabastamist palusid 884 üliõpilast. Rahuldandamist leidsid aga 588 üliõpilase palved: usuteaduskonnas 19, õigust. 86, kaubandusosak. 72, arstit. 87, filosoofiat. 131, mat-loodust. 136, loomaarstit. 22 ja põllumajandust. 35.

Ülikooli stipendiaadid on õpperahast eo ipso vabad.

Peale selle on vabastatud õpperaha maksmisest 23 üliõpilast, kui ülikooli teenistuses seisvate õppejõudude ja ametnikkude lapsed.

Üldse tõuse õpperahast vabastatute arv 721 üliõpilase peale.

Erastipendiumid määrati:

Tallinna linna stip.: H. Sumberg, J. Wilde — arstiteadusk., M. Kiisemann, G. Peschel, B. Tomason — filosoofiateadusk., H. Ahlberg, T. Kolin, A. Söbin, E. Trilljäär, A. Viidik, E. Heinmann ja H. Särev — mat-loodusteaduskonnast.

Loomatervishoiu stip.: J. Neeme ja G. Klein.

Saaremaakonna stip.: agr. Fr. Käämbse. Põllutööministeeriumi stip.: J. Keernik, A. Keskküla ja A. Luht.

Harjumaakonna stip.: A. Muuga, J. Martin.

Läänemaakonna stip.: A. Ruderström. Metsade peavalitsuse stip.: V. Naha ja E. Riedel.

Eksmatrikuleeritud

on ülikooli valitsuse otsusega 86 üliõpilast, kes käesoleval semestril õppemaksu maksnud ei ole.

Samuti kustutati üliõpilaste nimekirjast maha 213 üliõpilast, kes ülikoolile teatamata ülikoolist lahkunud ja õppimisele ilmunud ei ole 1925. a. l. p. a.

Määrused üliõpilase vahekorra lõpetamise kohta ülikooliga

lõpueksamite tegemise puhul on ülikooli nõukogu poolt järgmisel kujul kinnitatud:

1) Üliõpilase vahekorrad ülikooliga õppimise lõpetamise puhul lõpeb sellekohase teaduskonna otsuse kinnitamisega ülikooli valitsuses.

2) Edasiõppimist samas või teises teaduskonnas ehk osakonnas võimaldatakse ilma uue immatrikulatsioonita, kui vastav soovivaldus enne teaduskonna otsuse kinnitamist rektorile ära on antud.

3) Edasiõppimine ei tühistata diplomii saamise õigust ega äramakstud õpperaha maksmist jooksva poolaasta kohta.

4) õpperahast vabastamise ja abiraha saamise õigus ei käi nende kohta, kes ühes teaduskonnas õppimise on lõpetanud.

Kevade pühade vaheaeg,

millal üliõpilastele antavad raudteesõidu hinnaalanduse tunnistused maksivad, on ülikooli poolt fikseeritud 4.—20. apr.

Kergendus lõpetajatele.

Ülikooli nõukogu otsusega on lubatud üliõpilastele, kes oma aine lõpetavad, lõpetamise poolaastal pädagooliliste ainete kuulamiseks ja eksamite tegemiseks immatrikuleerituks jääda ilma uue õpperahata.

Kingitus Rootsist.

Rootsi kindralstaabi sõjaajaloo osakonna poolt on ülikoolile annetatud väärtuslik teos „Karl 12. lahinguväljal“.

Haridusministri poolt ametitest vabastatud

on Tartu ülikooli professorid füüsikalise keemia õpetoolilt — Dr. Y r j ö K a u k o ja praktilise zoologia õpetoolilt — Th. S p i t s c h a k o v — vastavalt nende palvele, esimene 1. jaan. s. a. ja teist — 15. märtsist.

Prof. J. Kauko asus Soome, Tampere tehnilisse ülikooli ametisse, kuna prof. T. Spitschakov on kutse sa-

nud Poolamaale, Krakau ülikooli professoriks minna, missuguse kutse ta ka vastu võtnud.

Pavia ülikool Itaalias

pühitseb 20.—22. mail s. a. oma 1100 aastast juubeli: Tartu ülikool on kutse saanud sellest juubelist osa võtta.

Uns üliõpilasorganisatsioon.

Neil päevil kinnitati Juudi soost naisüliõpilaste ühingu „Haciro“ („Koit“) põhikiri.

Ajulisteks juhatajateks

prof. J. Kauko lahkumise pärast on ülikooli poolt kinnitatud prof. G. Landeseni — füüsikalise keemia laboratooriumi ja prof. M. Vittlich — anorg. tehnoloogia laboratooriumi.

Loomaarst Nik. Vestmann

kinnitati loomaarstiteaduskonna haavakliiniku nooremaks assistendiks.

Piimaasjanduse laboratooriumi

assistent hra A. Ploom, kes ametist vabastamist palus 1. märtsist s. a., on kuni 1. aprillini ametisse edasi jäetud.

Meteoroloogia dotsent K. Koch

on haiguse puhul teenistusest lahkumise palvega esinenud, arvates 28. veebr. s. a.

Jüri Vilmsi nimelise stipendiumi

saajaks on õigusteaduskonna poolt Tallinna linnavalitsusele stud. Hans K o n g a s ette pandud.

Balti riikide üliõpilaskondade keskbüroo istang

Tartus 21. ja 22. veebr. 1925.

Osa võtavad Soome, Eesti, Läti ja Leedu üliõpilaskonnad.

Läinud II Balti riikide üliõpilaskondade konverentsi otsuste täideviimiseks ja põhjalikumaks käsitamiseks pidas keskbüroo oma esimese istumise. Sündis see Tartus, kui kõige nelja liitunud maa tsentris.

Esitajad Leedust ja Lätist jõudsid kohale 21. veebr. hommikuse rongiga, kuna soomlased laeva tõttu alles sama päeva õhtusega Tallinnast saabusid. Hommikul 21. veebr. oli osavõtjatele ühine kohvi E. U. S-is.

Sõitnud olid keskbüroo liikmed: Soomest — Dr. Väinö Auer — Soome üliõpilask. esimees — ja Arvo Greis; Lätist — Gustav Celmins — keskbüroo president ja Visvalds Jankaus; Leedust — Jurgis Vidmantas.

Eesti poolt võtsid osa: Leo Kangur ja Endel Köstner — üliõpilaskonna poolt, Hugo Kukke — keskbüroo asjaajajana ja Theophil Laanes.

Istumised peeti E. U. S.-i ruumes.

Töökavas oli: 1. Presidendi tervitus ja senise tegevuse aruanne; 2. keskbüroo kodukorra ja perioodiliste konverentside pidamise küsimused, a) keskbüroo ülesanded ja töökord; 3. vastastikkuse informatsiooni läbiviimine. Tar-

vilise informatsioon-broshüüri väljaandmise küsimus; 4. üliõpilastele saadava memorandumi kokkuseadmine; 5. üliõpilask. spordi-keskorganisatsiooni asutamise küsimus; 6. karskuskomisjonide küsimus üliõpilaskondade juures; 7. keskbüroo rahaline eelarve 1925. a.; 8. istumisel algatatud küsimused.

Omas sissejuhatavas kõnes tähendab president G. Celmins muu seas, et väga tarvilik, et täisulatuslitselt leiaksid lahendust II konverentsi resolutsioonid. Ja selleks ka olev istang. Kuid ühtlasi tarvis kokku seada tuleviku töökavad, määrata kindlaks terve tegevuse piirjooned ja hoolitseda, et ka väljaspool keskbüroo autoriteet tõuseks. Vaja on leida teid, et kõiki üliõpilaskondi, kes esitatud keskbüroos, tõmmata ühisesse koostöösse.

Keskbüroo senise töö aruanne.

Ksvl H. Kukke, kui senine tegelik büroo asjaajaja kannab ette büroo aruande jaan. ja veebr. kuu kohta 1925. a. Aruandes märgib ära seda, et senine paari-kuuline tegevus on olnud ainult pinna loomiseks ja eel-

tööde tegemiseks olevale istangule. Kuid viimase läbi-
viimisel on üheks raskendavaks põhjuseks olnud see, et
üliõpilask. võrdlemisi korratult vastavad büroolt saad-
detud järelepärimistele.

Edasi käsitletakse põhjalikult oleva istumise päeva-
korda, tähendades, et organiseerimisküsimustest vaja-
lik keskbüroo kodukord ja töökavad. Informatsiooni
küsimustest tarvilik läbi viia jooksev „üliõpilastele“
informeerimine vastamisi; hoolitseda, et oma maa
ajakirjanduses ilmuksid teated ka naaber üliõpilaskonna
elu, tegevuse ja ülikoolide kohta. Samuti on infor-
matsioonina tähtsad üliõpilaste huvi-, kontsertreisid
naabermaise ja üliõpilaste vahetus. Huvituseta ei
oleks ka, kui üliõpilaskonnas tegelased võimalikuks
peaks vastastikku naaber üliõpilaskondadele korralda-
tavatel kõnekoosolekutel esineda ettekannetega oma
üliõpilaskonna üle.

Oleval istumisel tulevad arutusele ka spordi kesk-
korralduse ja üliõpilaste karskuskomisjonide küsimu-
sed, millede lahendamiseks juba tarvilisi samme astu-
nud keskbüroo.

1. jaan. kuni 20. veebr. on välja läinud 80 kirja.
Sisse tulnud — 12. Kirjavahetus sünnib Saksa keeles.
Kulusid olnud 3000 marga ümber.

Aruanne kinnitatakse.

Edasi otsustatakse ametisse seada palgaline kesk-
büroo asjaajaja. Keskbüroo alatiseks asukohaks vali-
takse Tartu. Asjaajajaks kinnitatakse — Hugo
Kukke, palgaga 6000 marka kuus. Palk otsustatakse
maksta alates 1. jaan. s. a.

Keskbüroo kodukord

tuleb teise päevakorra punkti all läbivaatamisele.

Keskbüroo asjaajaja poolt on vastav kava esita-
tud, mis ka vähemate parandustega vastu võetakse.
Kodukorras on ära määratud keskbüroo kokkukutsu-
mise kord; keskbüroo juhatuse korraldus ja tegevus-
piirjooned; asjaajaja tegevuse juhtnõupid jne.

Lõpulikult vastuvõtmiseks ja kinnitamiseks esita-
takse kodukord ka III konverentsile, mis peetakse s. a.
mais Helsingis.

Keskbüroo ülesannete ja töökava projekt

on õige põhjalikult kokku seatud ja käsitletakse järgmist:
Tegelik töö jaguneb viide alasse: 1. Informatsiooni osa-
kond. 2. Propaganda. 3. Sekretariaat ja arhiiv.
4. Üliõpilastele. 5. Spordi ja karskusküsimused.
Esimesel alal on tähtis esimeseks teadete kogumine ja
2) nende levitamine. Teateid kogutakse ja antakse
meie maade üliõpilaskondade, ülikoolide, õppimisvõi-
maluste, elamistingimuste, reisivõimaluste jne. kohta.

Propaganda alal hoolitsetakse vastava kaastöö eest
üliõpilastele ja ka ajakirjanduses; vahetatakse eri-
list trükitud materjali, näit. õppekavasid, ülikooli välja-
andes jne.; antakse välja informatsioon-broshüüre jne.

Arkiivi kuuluisid vastav kirjavahetus, literatuur ja
ülesvõtted iga maa üliõpilaskonna pidupäevist, üksikuist
tegelasist jne. Üliõpilastele all oleks ette nähtud:
kontsertreisid ja üliõpilaste vahetus.

Töökava ja selle korraldus kiidetakse koosoleku
poolt heaks.

Ühist informatsioonibrošüüri

otsustatakse tuleva semestri kestusel välja anda. Raa-
mat ilmuks 4000 eks. 12 trükipoogna suuruses inglisis-
keelne. Tema sihiks oleks peaaegselt tarvilist tut-
vustamise materjali pakkuda L.-Euroopale.

Sisuks oleks kirjutused iga maa ülikooli ja üliõpi-
laskonna kohta. Iga maa hoolitseb ise oma osakonna
täitmise eest ühises broshüüris. Lõplik sisu kava vas-
tuvõtmine ja kindlaksmääramine jääb Helsingi konve-
rentsi hooleks.

Trükkimise võimaluste asjus leitakse, et kõige oda-
vam tuleks raamatu trükkimine Eestis. Nagu ettekan-
tud kalkulatsioonidest paistab, läheb Eestis 16 poog.
raamatu trükkimine 4000 eks. maksma 253.500 mrk.,
s. o. 128 lhk. raamatu üksiku eksempl. hind oleks 63.50.
12 trükip. raamatu hind sama paljudes eksempl. mak-
saks 318.400 mrk. Üksiku eksempl. 194 lhk. rohkesti
illustreeritud Emk. 94.—

Soomes, Lätis ja Leedus on väljaandmine kallim.
Broshüür peaks ilmuma tulevaks jõulukuks.

Memorandumi küsimus.

Viimasel konverentsil peeti tarvilikuks saata meie
maade ülikoolidele märgukiri nende vahekorra, õppe-
programmide ühtlustamise, vastastikku eksamite tun-
nustamise ja rahvuslike instituutide ja lektoraatide
ellukutsumise tarviduse üle. Lõplik memorandumi
kokkuseadmine jäeti tookord keskbüroo hooleks.

Seda küsimust läbi kaaludes leiab koosolek, et osa
nende küsimuste kohta märgukirja veel võimalik kokku
seada ei ole, sest meie ülikoolidel enestel puuduvad veel
vastastikku kindlamad ülevaated oma naabermaade üli-
koolide teaduslike töö üle. Seetõttu on raske seisukohti
võtta ka keskbürool.

Asjaga edasijõudmiseks on tarvis, et üksikud üli-
õpilaskonnad hoolitseks selle eest, et nende maa ülikool
naabermaade kõrgemate õppeasutustega rohkem tut-
vuneks.

Võimalik oleks memorandumi saata teiste tarvi-
liste asutustele, naabermaade üliõpilastele stipendiumide
andmise asjus, et see sünniks oma maalastega samadel
alustel ja keele lektoraatide ning instituutide ellukutsu-
mise kohta üksikute ülikoolide juures. Natsionaal-
instituute oleks vajalik asutada, Soomes: Eesti insti-
tuut; Eestis: Soome ja Läti instituudid; Lätis: Eesti ja
Leedu instituudid; Leedus: Läti instituut.

Samal arvul tuleks asutada ka üksikute maade üli-
koolide juure naabermaade keelte lektoraate.

Et asi liikuma hakkaks, on soovitatav, et eriti üliõpi-
lask. ühes kaasatundva seltskonnaga asja algatuseks
kõik teeks.

Kõigis neis küsimusis peab büroo veel üksikutelt
üliõpilaskondadelt tarvilist materjali nõutama ja Hel-
singi konverentsil esitama vastuvõtmiseks memorandu-
mite kavad.

Spordi keskorganisatsiooni

küsimus lükatakse Soome üliõpilaskonna ettepanekul edasi kuni järgmise III konverentsini. Sama seisukoht võetakse ka karskuskomisjonide loomise asjus. Kuulatakse ära Eesti üliõpilaskonna resolutsioonid nimetatud küsimuses, mida otsustatakse terves ulatuses sisse võtta ka koosoleku protokollil.

Keskbüroo eelarve.

Eelarve võetakse vastu ajale 1. jaan. kuni 1. maini käesoleval aastal. Otsekohesid korralisi kulusid on ette nähtud 46.000 mrk. Erakorraliste kuludena otsustatakse võtta juba olemasolevasse eelarvesse broshüüri väljandmise kulud 374.200 mrk. Kokku seega eelarves kulusid 420.200 mrk.

Sellest summast tuleks tasuda igal üliõpilaskonnal korraliste kulude katteks 11.500 mrk., erakorraliste — 93.550 mrk., kokku 105.050 mrk.

Selle punktiga on päevakord läbi ja president lõpetab istumise sõnadega: „Rõõmsa jällenagemiseni maikuus Helsingis!“ Sel ajal kavatseb Soome üliõpilaskond kokku kutsuda III Balti riikide üliõpilaskondade konverentsi.

Õhtuks oli Eesti üliõpilaskonnalt külaliste vastuvõtmine. Delégatsioonid lahkusid Eestist Läti ja Leedu omad sama päeva õhtul, soomlased 23. veebr. hommikuse rongiga.

Kokkuvõttes tundub, et peetud keskbüroo nõukogu istanguga on üks samm meie rahvaste üliõpilaskondade koostöös jällegi edasi saadud. Seisukord ja väljavaated ühiseis tõsisitides on tugevasti selgunud. Usume ka meie, et rahvaste kasvava intelligentsi sõbralikust koostööst võrsub kunagi ka nende rahvaste ja riikide eneste üksteist mõistev lähedane sõprusliit, mis aitab saada igauht üksikult suureks ja tugevaks.

L. K.

Keskbüroo teated.

Soome üliõpilaskonna tegevusest möödäläind aastal.

Üliõpilasmaja suurendamine.

Toome siinkohal ülevaate Soome üliõpilaskonna tegevusest eelmisel aastal, mis korraldatud Soome, Eesti, Läti ja Leedu üliõpilaskondade keskmöö poolest soome üliõpilaskonnalt otsekohe saadud andmetel.

Tähtsam ökonoomne ettevõtte, mis möödälanend aastal läbi viidi, on Uusi Ylioppilastalo kõrgendamine kahe korravõrra, samuti siis selle põhjalikud reparatsioonid.

Teine suurema tähtsusega ettevõtte mis möödäläind aastal teostati on Suomen Ylioppilaskunnan Lainrahasto (soome üliõpilaskonna laenukassa), mille kapital inkl. praegu umbes 640.000 SM. ja kust üliõpilastele antakse pikaajalist laenu väikse protsendiga.

Kirjastusettevõtte eksisteerib ainult õigusteaduse fakulteedil, mis tähtsündava kogu juriidilisi kursusi-ramatuid välja on annud.

Rahvuslikust kultuuritööst ei ole üliõpilaskond otsekohe osa võtnud, kuid üksikud maakonnakogud küll, nii kui vabad üliõpilaskoondused, mis aia suureneva huviga alahindamata eduga töötavad rahvuslikus kultuuritöös.

Ylioppilaiden Raittiusyhdistys (üliõpilaskarskus ühing) püüab leida abinõusid, et saavutada akadeemilistes ringides maksuma pandud üldisele alkoholi keelule

respekti. Peab aga tähendama, et tagajärjed mitte alati ühingu intentsioonidele ei vasta. Helsingin Yliopiston Urheiluseura. (Helsingi ülikooli spordiring) hoiab huvi spordi vastu ja korraldab tihti võistlusi, kus juures omastatakse iga spordiharule tähelepanu.

Musikaalsetele huvidele on vastavad koondused Akademien Orkesteri (akadeemiline orkester), Ylioppilaskunnan Laulajat (üliõpilaste laulukoor, Soome) ja Akademiska Sangföreningen (rootsi).

Üliõpilaskonna eestseisus koosneb järgmiselt:

1) Eesistuja: cand. med. Erkki Lindfors, 2) eesistuja: mag. phil. Antti Salminen. Ülejäänud liikmed: cand. med. Jngve Candobin, stud. jur. Eino Carlstedt, stud. phil. Gustav Adolf Donner, stud. med. Erland Hagman, mag. phil. Unto Herttola, stud. med. Runar Meinander, stud. agr. Reino Poropudas, stud. jur. Erkki Saarinen, stud. jur. Yrjö Sipi, stud. jur. Lauri Stenbäck, stud. jur. Kinno Tiililä, mag. phil. Karl Timgren, stud. jur. Ernst Ukkonen, stud. jur. Hjalmar Vallden, ja mag. phil. Oskar Vahervuori.

Ylioppilaskunnan Hallituksen Ulkoasiain Väliokunta (välistoimkond) püüab edendada üliõpilaskondade internatsionaalset koostööd. Eesistujaks on mag. phil. Oskar Vahervuori ja liikmed stud. jur. Lauri Stenbäck ja stud. jur. Ernst Ukkonen.

Soome üliõpilaskonna majanduslik seisukord.

Soome üliõpilaskonna 1925. a. eelarve.

Soome üliõpilaskondlik korraldustöö on kujunenud rea aastate jooksul kindlapiiriliseks ja kindlaimeliseks nii majanduslikus kui vaimlises suhtes. Majanduslikkude ettevõtet kiratsemisele ja üldisele ainelisele kitsikusele, — mis mitmel pool mujal praegu veel nii palju peavalu tekitab, on rea kindlate ettevõtetega stabiilsuse ja kogu majandusliku tegevuse korrapärasusega piir pandud. See on muidugi peaaesjalikult tingitud kogu üliõpilaskonna ühtlasest terviklikust ilmet, mis võimaldab liikuma panna korrapäraselt, kindlate sissetulekutega majanduslikku aparati.

Asja ilmud Soome üliõpilaskonna 1925. a. eelarve (vastuvõetud Soome üliõpilaskonna üldisel koosolekul 24. nov. 1924.) pakub huvituvaid andmeid Soome üliõpilaskonna majanduslikust seisukorrast, mis täiel määral kindlalt üldelõeldud viiteid.

Kogu eelarve on seatud tasakaalu 2.202.400 margale (summad võetud ka allpool Soome markades). Juba see üle 20-ne miljoniline eestimargaline eelarve annab tunnistust üliõpilaskonna majanduslikkude ettevõtet laiaulatuslikkusest ja ühtlasi nende kindlast alusest.

Suuremad väljaminekud moodustuvad kõige pealt üldkuludest — 689.721 mrk., mille alla käivad üliõpilaskonna administratsiooni peale kulutatavad summad — 185.299 mrk. (sellest üksis esitusrahad 62.500 mrk.), abirahad (üliõpilastele j. n. e.) — 70.400 mrk. j. n. e.; raamatukogukuludest — 120.000 mrk.; üliõpilasmajade korrahoidmise j. n. e. peale minevatest kuludest — 188.911 mrk.; üldised kütte ja valgustuskulud — 507.264 mrk. j. n. e.

Suuremateks sissetulekuteks on, raamatukogust peaaesjalikult abirahad — 80.000 mrk., selle hulgas toetus riigilt 75.000 mrk.; üürisummad — (üliõpilasmajade saalidest, ärruimidest j. n. e.) — 1.612.300 mrk. valgustuse alal — 142.000 mrk.; kütte alal 290.000 mrk. j. n. e. Sissetulekud on enam-vähem kindlad ette nähtud, mis tagab kindla puuduajaga tasakaalu.

Nagu ülaltöödud andmetest näha, kulutab Soome üliõpilaskond, üksis oma administratiiv korraldusele — edustus, nõukogu, ametnikud j. n. e. — ligi 2 miljoni Eesti marka, mis ka loomulik säärase laiapiirilise aparadi juures ja kui arvesse võtame, et ka kõik tööd nõudvamad valitavad ametid (sekretärid j. n. e.) palgalised on. Suureks majanduslikuks jõuks on üliõpilasmajad, millest saadavad tulud pea kogu sissetuleku moodustavad.

Võlgasid on Soome üliõpilaskonnal 1.651.956,69 mrk., mille amortisatsiooniks 1925. aasta eelarves kulub 281.493,3 mrk. Osa võlgadest ulatab 1896. aastasse tagasi.

Üldist maksu, nagu see paljudes teistes maades on, Soome üliõpilased oma üliõpilaskonna keskkorralduse hääks ei maksa. Selle eest kuuluvad aga kõik üliõpilased sundlikult kogudesse maakondade järele ja maksavad sinna oma üliõpilasmaksud.

Organisatsioonide teated.

Eesti eugeenika selts „Tõutervise“ tegevusest.

Seltsi sihid ja senine tegevus.

Selts asutati 1924. a. kevadel Tartus. Seltsi siht on võidelda Eesti rahva tõu omadulise tasapinna langemise vastu, samuti püüda kaasaaidata üldtervishoidu puutuvates ettevõtetes. Töökava näeb sellepärast ette teaduslist tööd, tervishoidliste teadmiste levitamist, emade ja lastekaitse korraldamist, tõuküsimuse uurimist, seisukoha võtmist üldriiklike asjaolude puhul jne.

Seltsi tegelik töö on esialgu seisnud tervishoiu ja tõutervise mõtete levitamises. Sel puhul paluti läinud kevadel haridusministeeriumi õpetajate kursuste õppekavasse üles võtta ka tervishoiu õpetus, mis jaatavalt otsustati. Seltsi eestseisuse poolt üteldi tervitust „Tõutervise“ nimel prof. Lüüsi kaudu Eesti arstide-päevale Tallinnas, kus samuti tõutervishoiu tähtsusest kõneles dr. Vilms. Samuti esines viimane Narvas Eesti karskuskongressil ja Pärnus vastavate kõnedega. Tartus korraldati kõnekoosolek, kus kõnelesid prof. Rammul, Lüüs ja dr. Vilms tõutervisest ja lapsekultuurist. Mainitud kõnekoosolek leidis elavat osavõttu.

„Tõutervise“ võtab osa II ülemaalisest tervishoiu lennust, mille kavas on muu seas tõutervishoid.

Selts on otsustanud vahetada astuda teiste maade eugeenika seltsidega.

Toetused „Tõutervisele“.

Hra Riigivanem on oma käsutada olevaist summadest 25.000 marka seltsile annetanud, mis kirjanduse muretsemiseks mõeldakse tarvitada. Samuti on Eesti karskusliit väheimate summadega toetanud, ühtlasi oma ruume, kantseleid ja töajõude tarvitada lubades.

Tõutervishoiu sisuline ajakiri Eestis.

Alates 1. jaanuarist 1925. ilmub Eesti karskusliidu häälkandja „Tulev Eesti“ ühtlasi „Tõutervise“ seltsi häälkandjana, mille sisu vastavalt ümber korraldatakse.

Tõutervishoiu sisulised juhtlauseid.

Pääkoosolekul 4. detsembril 1924 võeti „Tõutervise“ poolt vastu eugeenilise sisuga juhtlauseid — kokku 43, mis kokkeseatud saksa tõutervishoiu seltsi juhtlause eeskujul mõnede muudatustega hoolekande seaduste, emade- ja lastekaitse seagaabielude jne. üle.

Juhtlauseid pakuvad selget pilti tõutervise teaduslistest alustest ja tema nõudmistest ühiskondlike reformide alal.

„Tõutervise“ eestseisus.

Selts asub Tartus (E. Karskusliit, Jakobi tän. 8). Eestseisusse valiti 4. detsembril: esimeheks prof. Rammul, abiks prof. Lüüs, kassapidajaks dr. Audova, kirjatoimetajaks dr. Vilms; ilma ametita liigeteks prof. J. Köpp, pr. M. Kurs-Olesk ja P. Treiberg.

Akadeemilise Kirjandusühingu aastakoosolek

oli pühapäeval, 15. märtsil s. a. ülikoolis. Üliõp. D. Palgi ja mag. A. Anni esinesid ülevaatega läinud aastal ilmunud kirjandusest.

Asjaajamise koosolekul kandis Ühingu sekretär ette ülevaate juhatus ja toimkondade tegevusest, mille järele noor akadeemiline Ühingu võiks teatud rahuldus-

tundega oma tegevusele tagasi vaadata. Nagu igal algajal, nii ka Ühingu Ühingu on tulnud võidelda asumis-aasta raskustega, kuid siiski on püütud ülesseatud sihte taotleda ja kavatsusi teostada, ja kui midagi teostamata on jäänud, siis on suurel määral olenenud just Ühingu nõrgast majanduslikust küljest. Seltskonnas on ühingu elavat poolehoidu ja tunnustust leidnud, mida tõendab suur nii tegevate kui ka toetavate liigete arvu kasvamine, mis aasta lõpuks on jõudnud kaheksajärgi. Ka Ühingu ettekande koosolekud on alati teretulnud olnud, sest osavõtmine neist on järjekindlalt kasvanud ja on olnud haruldaselt rohkearvuline akadeemiliste koosolekute kohta. Ka kassa seisukord on paranenud, kuigi mitte tarvilikul määral. Läinud tegevusaasta esimene pool liikus enam ettekande-koosolekute tähe all, kuna teisel poolel tähelepanu oli koondatud Kreutzvald-Jannsen-Koidula mälestusnäituse korraldamisele, mis peaaegu kogu vastava toimkonna ja juhatuse tööjõu ning aja omale nõudis.

Aasta jooksul on ühingu tegevus hargnenud õige mitmes sihis, nii et ka ülevaated jagunevad vastavalt sellele.

1. Ühingu koosolekud.

Aruande aasta jooksul on peetud koosolekuid 6, kevadsemestril 4, sügissemestril 2, ning üks liigete omavaheline õhtu ettekannetega. Koosolekute kandvamaks osaks on olnud ettekanded, neid on peetud kevadsemestril 7, sügissemestril 5 järgmistele teemidele kronoloogilises järjekorras:

Mag. A. Anni: Kirjandusest ja kirjandusühingust.
Dots. P. Bauman: Egiptuse leiud Greeka kirjan-
duse alalt.

Mag. A. Anni: Kreutzvaldi „Paar sammukest rändamisteed“ algupära.

Prof. G. Suits: Ilukirjandus prof. Rahamägi väite-
kirja illustatsioonina.

Dr. Peters: Byroni tähtsus Inglise kirjanduses.

Mag. J. Schvalbe: Lord Byroni elukäik.

Lektor B. Pravdin: Kaks Fausti.

Prof. L. Rudrauf: Mälestussõnad Anatole France'ist.

Prof. G. Suits: Anatole France'i geenius.

Kirjanik Fr. Tuglas: V. Brjussovi elu ja looming.
Üliõp. D. Palgi: J. Jaik'i „Võrumaa juttude“ arvustus.

Prof. M. J. Eisen: Isiklike mälestusi Fr. R. Kreutzvaldist.

Kõiki koosolekuid peale asutava koosoleku on elustatud deklamatsioonide või muusikaliste ettekannetega.

2. Juhatus tegevus.

Koosolekuid on juhatus pidanud kevadsemestril 9, sügissemestril 11, neist mõned ühes kirjanikkude mälestusnäituse toimkonnaga; läbiarutatud küsimuste hulka ulatab mitmekümneni. On läbi arutatud ja esialgselt maksma pandud Ühingu üld-kodukord ja kujutava kunsti ning dramaatilise toimkonna kodukord. Toetavaks liikmeks astumise ettepanek on tehtud enam kui saja isikule.

Toetus saamiseks on pöördud riigivanema, haridusministeeriumi, ülikooli, Tartu linna- ja maakonnavalitsuse ja poolesaja rahaasutuse poole. Haridusministeeriumi on palutud riigi 1925. a. eelarvesse võtta toetussumma Ühingu, kuid ilma tagajärjeta. Tänu nimetatud juhatus B. Linde abi, kes Tallinnas on Ühingu toetavaid liikmeid kogunud ja usaldusmehe kohuseid täitnud; samuti ka Adu Wihtersteini Vändrast, kes ligi 300 numbril vanema Eesti kirjanduse kinkimisega on aluse pannud ühingu raamatukogule.

Muust juhatus tegevusest oleks veel mainida kolme „Üliõpilaslase“ kirjandusühingu numbril toimemine, millest viimane valmis kirjanikkude mälestusnäi-

Eduard Wilde 60:aastane.

Viiendal selle kuu päeval pühitseti meie kirjaniku, meie kõige produktiivsema pro-
saisti Eduard Wilde kuuekümnenda aastast sünnipäeva. Üle mitme põlve noorte paistab
meile ja jääb paistma Eduard Wilde kirjanikukuju. Oleme harjunud teda vaatlema juba
kauguses, näeme perspektiivis — kuid seda selgemad on kirjaniku kontuurid ta suu-
ruses ja ka ehk nõrkustes. Eduard Wilde on neid kirjanikke, kes ilmestavad ja kan-
navad oma aega.

Eduard Wilde teosed on ajajärk meie ühiskonnast kunstitoodetena. Ta lõi esimese
ajaloolise romaani, mis tugeneb uurimustel ja tõsielul, ta tõstis kirjanduse esteetilise
tasapinna, andes meie kirjandusele komöödia alalt chef d'oeuvre'i „Pisuhänd“.

Kuid Eduard Wilde looming ei ole veel lõppenud. Usume, et kirjaniku kujulise
nägemuse viljarikas sulg oma teravuses ja tabavuses veel nürinenud pole, loodame kirjanik
Eduard Wildelt uut lisa ajast, kus oleme praegu ja kuidas oleme ja elame praegu, sest
seda on suutnud ta minevikus. Ja selleks tervitusi kuuekümnenda aasta ja viljarikka
kunstiloomingu tagasivaatel!

tuse ajaks, kuid mitmesugustel põhjustel ilmus väljas-
pool aruande aastat.

3. Kirjanikkude mälestusnäituse toimikond.

Läinud kevadel viimasel Ühingu koosolekul vaati
toimikond üliõp. S. Holbergi juhatusel korraldas pik-
kade ettevalmistuste ja kogu riigis materjali kogumiste
järel 1. a. novembri lõpus Kreutzvald-Jannsen-Koidula
mälestusnäituse, mis seltskonnas ja ajakirjanduses ela-
vat heakskiitmist leidis.

4. Dramaatiline toimikond.

asutati läinud aasta kevadel ja töötas üliõp. V. Huik'i
juhatusel 15 liikmega. Pikemate harjutuste järel esi-
nes toimikonna näitetrupp hra J. Perti juhatusel A.
Strindbergi „Kameraadidega“ kinnisel õhtul E. Ü. S-i
ruumes.

5. Kujutava kunsti toimikond.

moodustus Ühingu juure 1. a. oktoobris, kuhu aasta
lõpul kuulus 19 liiget, üliõp. E. Markuse juhatusel.

Toimikond on korraldanud ühe avaliku ja ühe
toimikonna liigete vahelise ettekande-õhtu järgmiste
ettekannetega:

Prof. L. Rudrauf: Prantsuse maastiku maalija Co-
rot.

Üliõp. J. Pert: Tähtsamad momendid modern-
kunsti arengus.

Üliõp. S. Saar: Põltsamaa lossi arhitektuur.

Üliõp. H. Saarmann: Arvustav ülevaade kunsti-
kool „Pallase“ õpilaste tööde näitusest.

Pea tähelepanu on toimikond pöörnud kunstiajaloo-
liste oskussõnade loomisele, milleks moodustatud keele-

teadlastest ja kunstiajaloolastest koosnev komisjon lek-
tor J. V. Veski juhatusel loodab kevadeks oma tööga
lõpule jõuda.

6. Ühingu toimetuste toimikond

prof. Suits'i juhatusel on eeltöödega jõudnud niikaugele,
et toimetuste esimene vihk praegu trükkis on ja lähemas
tulevikus ilmuda võib.

Laekahoidja üliõp. Palgi kannab ette Ühingu kassa
aruande, mille järel see 141.956 margaga tasakaalus
on. Juhatus ja toimikondade tegevuse ülevaade kinni-
tatatakse koosoleku poolt, kuna kassaaruande esialgul
kinnitamata jäetakse, sest revisjonikomisjon ei ole kutse
peale vaatamata revideerima ilmunud.

Selle järel kinnitatakse kodukorrad ning võetakse
vastu Ühingu eelarve ja tegevuskava. Eelarve tõuseb
664.815 marga peale, kus hulgas puudujääk umbes
450 tuhat marka, mis loodetakse katta toetustega riigi-
vanemalt, haridusministeeriumilt, kultuurkapitalist ja
seltskonnalt, sest Ühingu ettevõtted, toimetuste välja-
andmine, kunstiajalooliste oskussõnade sõnastiku kir-
jastamine, stipendiumid üksikute kirjanduse ja kunsti-
ajaloo küsimuste uurimiseks jne. peaksid vastaval ko-
hal asja tähtsust arvesse võttes tähelepanu leidma.

Ühingu juhatajaks valitakse ühel häälel prof.
Suits, teisteks juhatus liigeteks valitakse mag. Anni ja
üliõp. Palgi, Markus, Huik, Saar ja Lepik. Revisjoni
komisjoni valitakse üliõp. Käbin, Kõrv ja Palm. Toi-
metuste toimikonda endised prof. Suits, mag. Anni ja
Schvalbe tagasi. Võetakse vastu juhatus ettepanek
põhikirja muuta ja rahukogus registreerida, lähem väl-
jatöötamine antakse uue juhatus hooleks ja järgmisel
üldkoosolekul esitamiseks.

M. L.

V a r i a.

Tartu üliõpilaskonna M. S. Segakoori vaimulik kontsert Pauluse kirikus 22. II. 1925.

Üliõpilaskonna Segakoor on välja kujunenud üliõpilaskonna kunstiküpsemaks eneseavalduseks. See on kujunenud laulukooriks, mis üks paremaid Tartus. On tehtud mitu aastat järjekindlat tööd, ja kahtlemata on siin koorijuht Juhan Aavik viinud koori kiiduväärt kunstilisele kõrgemale, nagu ta praegu on.

Hääle, kokkukõla ei ole enam summaarselt mõjuv, vaid juba sisemuslikult kokkusulades hakkav voogama, nüansseerima. Hääle üldine toon taotleb puhtust, kusjuures vallandub meeldiv selgus sõnades edasiandmisel.

Nii kujunes vaimulik kontsert Pauluse kirikus ilusaks õhtuks maiseka ja palju pakkuva eelkavaga, kusjuures ka solistid kiiduväärt esinesid.

„Pallase“ õhtu.

Kunstikool „Pallase“ õpilaskond korraldab 28. märtsil 1925. a. Bürgermusses oma ainelise seisukorra parandamiseks ettekannetega kostümeeritud õhtu.

Missugusel seisukohal asub õppiv keskkooli noorsugu üliõpilaskorparatsioonide suhtes.

Noorsoo III karskuskongressi ja Koolinoorsoo Keskliidu VI kongressi ühisel istangul 29. det. 1924. a. Rakveres võeti üksmeelselt vastu teiste hulgas järgmine resolutsioon: „Meie iseteadev, elujaatav ja karske noorsugu boikoteerime üliõpilaskorparatsioone nende liikmeks mitteastumisega, kui meil avaneb võimalus ülikooli astuda. Meie boikoteerime neid seni, kui säält on kadunud joomine, kahevõitlused ja teised igand kombed.“

Esimesed raamatud Venemaalt päralt jõudnud.

Senini on tellitud Venemaalt võrdlemisi palju raamatuid, neist on nüüd mõned kohale jõudnud. Raamatud tulevad märksa odavamad kui Saksamaalt.

Käesoleval silmapilgul on tellimise tingimised järgmised:

Kurs — 1 Vene rbl. — 200 Emk. Hinnaalandust 25 prots. Saatekulud Tallinnast Tartuni on tellijate kanda.

Tellimisi võtab vastu üliõpilaskonna raamatu büroo I. k. 2 kella 1—2 Hetseli tän. 1, tuba 14.

Tartu ülikooli bioloogia jaama põhimääruste kava

on ülikooli nõukogu poolt kinnitatud, 30. jaan. s. a. järgmiselt:

1) Bioloogia jaama ülesandeks on olla a) keskkohaks ülikooli õppejõududele ja õpilastele, kel ülesandeks mere ja saarte loodustegelikult tundma õppida b) olla baasiseks mere- ja rannalooduse kohta käiva materjali kogumisel ülikooli asutustele teadusliku ja õppetöö jaoks.

2) Bioloogia jaamal on oma maja ja majapidamine, laboratoorium ja raamatukogu.

3) Lindude ja rannataimede reservatsioonid Filсандil ja Harilaidus ning veel teised, mis Lääne-Eestis tekkida võivad, kuuluvad bioloogia jaama külge.

4) Bioloogia jaam kuulub zooloogia instituudi ja muuseumi juure ja ta juhatajaks on zooloogia instituudi juhatus.

5) Bioloogia jaama maa- ja majapidamist juhatab ülikooli valitsus.

6) Aasta aruande ja eelarve biol. jaama teadusliku osa jaoks seab kokku zooloogia instituudi juhatus.

Õlikivi uurimislaboratoorium keemia instituudi juure.

Õlikivide uurimislaboratooriumi asutamise küsimus keemia instituudi juure on ülikooli valitsuse poolt põhimõttelikult heaks kiidetud.

Põlevkivitööstus on Eestis üks tähtsamatest ja elujõulisematest suurtööstustest, mida näitab selle tööstuse järjekindel arenemine ja laiendumine. Selle tööstusharu süvendamine ja laiendamine muutub ikka raskemaks, sest on olemas ja veelgi tekib rida probleeme, mis kiiret lahendamist nõuavad. On ju põlevkivitööstuse edendamise eeltingimiseks põhjalik teadusline ja tehniline uurimine, mis lahutamata teineteisega seotud.

Omal algatusel on üksikud ülikooli õpejõud mõnda küsimust püüdnud lahendada. Et aga lihtsate meetodidega ja aparatidega edukalt töötamine praegu enam edukalt edeneda ei saa, ongi õlikivide uurimislaboratooriumi ellukutsumise küsimus päevakorrale kerkinud, mis nüüd matloodusteaduskonna ja ülikooli nõukogu põhimõtteliku heakskiitmist leidnud.

Kunsti teaduse ja spordi I-ne ülikoolide- vaheline olümpiaad.

Mens sana in corpore sano.

1926. a. augusti- ja septembrikuus korraldatakse Roomas I kunsti, teaduse ja spordi rahvusvaheline ülikoolide vaheline olümpiaad.

Sarnase suurejoonelise ettevõtte sihiks on arendada noori inimesi vaimliselt kui ka kehaliselt. Ülikoolist peavad välja minema isikud, kes on moraalselt, intellektuaalselt ja füüsiliselt tugevad. Rahvaste tulevik on ülikoolides!

Rahvusvahelised ülikoolide vahelised olümpiaadid annavad võimalust mitmesugustel rahvustel esineda oma võimistega kunsti, teaduse ja spordi alal. Seal väljenduvad noorte võimed — ja kes ei tahaks seal esimene olla!

Rahvusvahelise ülikoolide vahelise olümpiaadi (Olympiades Universitaire mondiales) korraldamise mõtte algatajaks oli Itaalia üliõpilaskond, kes selle ettepanekuga esines C. I. E. konverentsil. Ettepanek võeti vastu, kusjuures lähem korraldus Itaalia üliõpilaskonna hooleks jäeti. Ühtlasi otsustati pidada sarnaseid võistlusi korrapäraselt iga nelja aasta tagant.

Üliõpilaskond, kes soovib olümpiaadi korraldust enese peale võtta, esineb sellekohase soovivaldusega C. I. E. juhatajale. Viimane esitab ettepanekud C.I.E. peakoosolekule, kus hääletenamusega kindlaks määratakse olümpiaadi korraldaja.

Olümpiaadist võivad osa võtta kõik üliõpilased ja kõrgemate õppeasutuste õpilased, kui ka laureaadid nelja aasta kestvusel.

Lähem võistluste kava 1926. a. on:

Kunst: Plastiline kunst: 1) maal; 2) valge ja must; 3) ornament; 4) skulptuur; 5) arhitektuur. Kirjandus: 1) proosa; 2) poeesia; 3) draama. Muusika: kammermuusika; orkester.

Teadus: 1) keemia; 2) filosoofia; 3) füüsika; 4) õigusteadus; 5) tehnika; 6) keeled; 7) matemaatika; 8) arstiteadus; 9) kasvatusteadus; 10) kaubandusteadus; 11) loodusteadus; 12) põllumajandus.

Sport: 1) atletika: jooks — 100, 200, 400, 800, 1500, 500 meetr., tõkkejooks — 110 ja 400 meetr., kõrgus-, kaugus- ja teivashüpped, kolmikhüpped, kettaheide, odaviske, teatejooks 4×100, 4×400 ja 800—400—200—100, väevõitlus. 2) jalgpall; 3) aerutamine; 4) ujumine 100 meetr., teateujumine 4×100, 1500. 5) vehklemine; 6) tennis: ükski ja kahekesi meestele, ükski ja kahekesi naistele; 7) kiirjooks ringis 100 km.

TOIMETUS:

Vastutav- ja peatoimetaja: August Tammann.

Toimetuse sekretär: Jaan Pert,
Edgar Treufeldt, August Palm.

Väljaandja: Tartu Üliõpilaskonn Edustus.

„Postimehe“ trükk, Tartus 1925.

Kõige paremad
vorsti- ja delikatesskaubad

leiate

O.-Ü. „KONSERV’I“

kauplustest:

Riia tän. nr. 1,

Jaani tän. nr. 18,

Tähe tän. nr. 63 ja

Tähtvere tän. nr. 4.

Nõudke igast paremast toiduainete
kauplusest O.-Ü. „Konserv’i“ vorsti.

„Estoking“

Tallinn.

Tartu ladu: Suurturg nr. 10.

Paremate jalanõude ja
kalosside odavam ostukoht.

Pariisi riidekauplus

Tallinn, Väike Pärnu mnt. nr. 36,

müüb kõiksugu meesterahva valmistehtud

ülikondi ja palituid

oma ja väljamaa riidest ja võtab tellimisi
vastu kõiksugu riiete päale.

Töö korralik ja hää.

Kõige austusega **P. Pöder.**

Shokolaadi tehas

R. GLASSMANN

asutatud 1912. a. :: :: Kauplus Jaani tän. 14

soovitab suures väljavalikus kõiksugu

maiustusi

Üliõpilastele iseäranis kasulikud ostutingimised ja %

Ludvig Oja
saapakauplus

Tartus ————— Kaubaheev 5

soovitab suures väljavalikus igasuguseid

jalanõusid

Hinnad mõõdukad! Hinnad mõõdukad!

„ÜLIÕPILASLEHT“

ilmub kaks korda kuus.

**Tellige „Üliõpilaslehte“,
kuulutage selles!**

„Üliõpilaslehe“ vanu aastakäike on
müüa alates 1916. a., 10 mrk. number.

**Kaasvõitlejad tutvunegu
üliõpilaskonna minevikuga!**

Moodsam, täielikum ja odavam

juuksetööstuse-äri Eestis

Tartus, Jaani t. 16, Raatuse taga.
Telefon 6-43.

Daamide, herrade ja teatri
coiffeur-salongid. Manicure

Äris ainult esimese järgu töö-
jõud. Eeskujulik puhtus, Joot-
raha ei võeta.

Austusega **J. Luksep.**

Rätsepatöökoda

H. Stolzmann

Tallinn, Pikk tän. nr. 1.

Võtab vastu tellimisi
kõiksugu

moodsate meesterahva riiete
pääle.

Suur väljavalik paremate Inglise
firmade ülikonna ja palitu
riietest igaks hooajaks.

Töö eeskujulikult häa ja elegantne.

Kohvik ja kondiitriäri Werner

Jaani tän. № 7, telef. 610.

Soovitab suures valikus dessertkooke, teeküpsiseid,
tahvelshokolaadi, shokolaadikompvekke, marsi-
paanaineid, marmelaadi, linnasekompvekke ja
mitmesuguseid jooke.

Osa-ühisuse

LINDA kohvik

Suurturg 2. Telefon 4-83.

Eesti seltskonna parem kohtamispaik.

Alati saadaval

kõiksugu kondiitri saadusi.

Tellimisi täidetakse korralikult.

Kontsert-muusika iga päev 5—7.

„Estoking“ jalanõud valmistatakse
kõige uuemate mude-
lite järgi

„Estoking“ jalanõud valmistatakse
kõige parematest
materjalidest

„Estoking“ jalanõud on seepärast
nägusad ja vastu-
pidavad

„Estoking“ jalanõud on sealjuures
võrdlemata odavad

„Estoking“ jalanõud on igalpool
tuntud ja nõuetavad.

Vabriku kaitsemärk

Estoking Tallinn

Saapatööstus ja -kauplus

A. JOSSET

asut. 1895. a. Tartus, KÜÜni tän. 4

soovitab jalanõusid kõrges headuses ning täie-
liku vastutusega töö eest.

UNION

*Jalanõud
on nagu valatud
jalga*

Rätsepaäri
Max Johannson

TALLINN,
Lühikejalg 6, kõnetr. 30-89.

Et rahuldada oma tellijate nõudmisi ajakohase, peene ja maitserikka riietumise suhtes, olen täiendanud oma riide-tagavara rikkaliku väljavali-kuni kõiksugu tellimiste jaoks parimate, üleilma kuulsate Inglise firmade Uhring ja Co ja Hollandi Sherry riietega jne., mille tõttu mul võimalik täita oma tellijate kõigenõudlikumadki soovid

Soovitan oma rikkalikust laost
raamatuid kõikidelt aladelt.

Tellimised laos puuduvate raamatute pääle saavad kiiresti täidetud. Nõudke prospekte ja kataloge. Pakkumised ja lähemad teated maksuta.

F. Wassermann, raamatukauplus
TALLINN, Pikk tän. 7. Kõnetr. 28-48.

Jalanõude kauplus

Köösel ja Kötsi

TALLINNAS, Müürivahe tän. nr. 9,
Vana Kalamaja tän. nr. 25 (oma tööstus)

soovib
moodsaid **meeste- ja naisterahva jalanõusid.**

Kondiitri- ja pagariäri
A. Leppik ja K^o

Rüüti tän. 16, telef. 600

soovitab iga päev värseid kooke, torte, kõiksugu saiu, Berliini pannkooke ja uudisena Riia vanilje spritskooke.

Võetakse vastu tellimisi kõiksugu kondiitrisaaduste pääle.

Äri pühapäeviti avatud 12-9.

I kl. juuksetööstuse-äri
A. RAUD

Asutatud 1911. aastal.

Äris töötavad ainult I klassi väljaõppinud jõud.

Töö kiire, puhas ja korralik.

Jaani t. nr. 8, Barklai platsi taga, K. Ungerl äri kõrval.